

Langs groene hagen

Raf Verhulst

bron

Raf Verhulst, *Langs groene hagen*. De Vos en v.d. Groen, Antwerpen 1899

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/verh055lang01_01/colofon.php

© 2015 dbnl

Langs Groene Hagen.

Langs groene hagen is het leven schoon;
Langs hagen die haar groene weelde dragen
Als dikke loovermantels; waar de kroon
Der winde, blank komt boven wiegewagen.

Langs groene hagen is het leven blij,
Langs zware loovermuren, looverlaantjes:
De hoge hemel boven, en aan zij
De wappering van duizend groene vaantjes.

Langs groene hagen is het leven klaar:
Naar gouden akkers, open velden, leiden
De dichte, kalme, groene hagen; naar
De verre horizonnen van de weiden.

Langs groene hagen, vol van zonneschijn,
Van trillend licht en schaduw, is het leven
Stil-vreugdig, zoo het steeds zou moeten zijn
Maar nergens is, dan langs haar groene dreven.

De dichter

I.**Blij gaat de dichter.**

Blij gaat de dichter; opgetogen
Drinkt hij de schoonheid in met 't blauw
Van zijne grage, gulzige oogen.
Hij huppelt door den zonnedauw

Langs blanke beken, hoge hagen;
En wordt van elke bloem gegroet
Als wou hem elke bloem wat vragen.
Hij gaat omzichtig, dat zijn voet

Op gouden harten, witte kronen
Niet trappen zou. Tot zelfs de schaar
Der schuwe, schuchtere anemonen
Verwibbelt niet met noodgebaar.

Het luchtig vliegje blijft gezeten
In 't mulle dons der zonnelaan;
De tor stapt rustig voort: ze weten
Dat hij voor hen zal ommegaan.

II.**De dichter voelt zich rijk en trotsch.**

De dichter voelt zich rijk en trotsch,
- Trotsch als een rijkaard is. - Gelijk
Een vorst voelt hij zich trotsch en rijk:
Voor hém is gansch de schepping Gods.

De dichter voelt zich rijk en mild,
- Mild, daar een dichter rijk en goed is. -
De weelde die in zijn gemoed is
Hadd' hij voor iedereen gewild.

Des zoekt hij woorden mooi en teer;
Of woorden die als goudmunt klinken;
Of die als esmeralden blinken;
Of bont zijn als een pauwenveer;

Of woorden die als lelies geuren;
Of juublen hoog of eindelijk treuren;
Of zoekt een wondren klankenval
Zeeghaftig als klaroengeschal.

Hij schrijft in geestdrift en vervoering;
Hij schrijft met tranen van ontroering;
Elk vers glanst helder als zijn ziel,
Of 't recht der Hengstebron ontviel!

En 's anderdaags!
't Klinkt alles stroef;
't Smaakt flets als lang verschaalde wijn,
De dichter voelt zich arm en droef,
Zoo droef als arme mensen zijn.

III.**Wie zal het ongenoemde noemen?**

Wie zal het ongenoemde noemen
En wordt er ooit zoo woordenwijs,
Als hij, die dieren en die bloemen
Een naam gaf in het Paradijs?

De dichter, met gewette zinnen,
Vat licht en schaduw, loof en lucht;
De weelde dringt zijn harte binnen:
Hij spreidt zijn breede vleugelvlucht;

Hij voelt het dààr en het wil buiten;
Het keert en wentelt om-end'-om;
Hij spert den mond, hij zal het uiten,
Hij spert den mond.... en hij blijft stom.

* * *

Der woorden doodverf kan niet malen
De heldre kleurenbeelden, die
Het prisma van mijn ziel uitstralen,
En die 'k met zielenoogen zie.

Vondel

Vondel.

Aan u, Gustaaf Seghers, hartstochtelijken bewonderaar van Vondel, is dit gedicht opgedragen.

Wie durft er dichten in den eigen stond
Dat hij u las, o Vondel! 'k Voel ontglippen
Mijn pen, wanneer ik hoor uw gouden mond,
Den zang van uwe honigzoete lippen.

O Vondel, neergeknield voor uwe majesteit
Voel ik me toch zoo arm en schriel en schamel;
Vergun mij dat ik stil en needrig stamel
In 't zuiver licht van uw volkomenheid.

'k Zal fraazlen zacht en met een vroom verlangen
Naar beter, als de jonge merelaan
Zijn stem beproeft in 't bottend groen; doch 't slaan
Van nachtegalen-kelen zijn uw zangen.

In uwen glans en in uw koestrend vuur
Zijn onze taal en dichtkunst saam ontloken.
Van u was 't dat een zanger zei: 'Natuur
Heeft hem gevormd en dan den vorm gebroken!'

Welke engel lag er aan uw oor, influistrend
Het wonder lied, wen gij, hem stil naluistrend,
Uit vlekkeloos azuur uw woorden sneedt;
Als op het perkament uw veder gleed?

Indien de blanke Kerubijnenrangen
Soms aardsche hymnen zingen voor Gods troon,
Dan ruischen wis alleen uw zilvren zangen:
Alleen uw lied is hemelsch rein en schoon.

O Vondel, schittrend aan de Dietsche transen
Gelijk een eeuwig lichtend sterrenbeeld,
Met u, en in u leven, in uw glansen
Opgloren, baden, is de rijkste weeld!

Hoe arm, die, eeuwig van uw licht verstoken,
Ondietschen zijn, onkundig onzer taal!
Hoe blind, die Dietschers zijn, maar die geloken
Hun oogen houden voor uw lichtgestraal!

Wie u niet kent dien faalt het hoogste leven,
O Dichter, Godes glans en wederschijn!
't Aardsch Paradijs hebt gij ons weergegeven,
Een paradijs waar woorden bloemen zijn.

In uwen tempel, met zijn marmren zuilen,
Vol schittering van goud en diamant,
Te wandlen, neen, dat heil wil ik niet ruilen
Voor rijkdom, roem, noch voor de kroon van 't land.

o Woordenvinder! Schrandre talestichter!
Vernuft en ziel van Dietschland! Dietsche zon!
o Ingegeeste zanger, grootste dichter
Dien de Aardbol, dien misschien het Heelal won!

Zonneleven

Sprokkelmaand Lichtmis.

De dagen lengen nu een haneschreeuw.

Wat wibbelt daar een jent en aardig klokje
In ruigen kant en tusschen gras en sneeuw!
Is dat een bloempjen of een sneeuwenvlokje?

Het zwerk is donker, laag en grijs;
Aan gracht en vijver kleeft nog ijs;
Toch wiegelt er een bloemenklokje
Ondanks de sneeuw, die heldre sneeuw,
Min blank dan 't reine bloemenrokje.

De dagen lengen nu een haneschreeuw

Aan de Schelde, op Sint-Ann'

Houtskoolteekening voor mijn vriend Alfried van Neste.

Het zwarte zeil schuift langzaam, lijzig, loom,
door 't grijzig avondwaas op grauwen stroom.

Van droeven hemel en met vale vegen,
vlot neer 't gordijn van avondstilte en regen.

Het schaduwbeeld des Torens slinkt en vlucht
gedoezeld weg in smokkeldonkre lucht.

't Wordt doodscher nog nu 't zeil verdwenen is,
geheimnisvol in mist en duisternis.

In 't west!

't Is Sprokkelmaand en de avond valt; de wind
Zingt in den schoorsteen als bij winterdagen.
Soms ronkt hij huislijk, als een kat die spint;
Doch buldert liever los met booze vlagen.

De menschen schuiven nader bij het vuur
En allen denken: 't is nog steeds die oude
En norsche winterwind, die, batsch en guur,
Gaat huilen over zee en in de wouden.

Maar 't is een ander lied voor wie 't begrijpt!
Hoor! 't zijn geen grimmig gemelijke klanken:
Het windje doedelt blij en horlepijpt,
Of ruischt als looverige lenteranken.

Het schatert als een jolig kermismaat,
Die aan den dans zijn glunder lief gaat vinden.
En zie nu 's anderdaags waar 't haantje staat!
In 't West!.... Heil, d'eerste van delentewinden!

Met hem komt er nieuw leven in het land.
Hij vaart langs rammelende beukenhagen;
Hij rukt 't verijzermaalde loof uit kant
En struik en klotst met gulle regenvlagen.

Hij ziet het oud en streng en ernstig bosch:
Vrijpostig rukt de snaak er recht op los,
En steekt een keel op dat het schaterschalt,
En laat zijn horen dreunen door het wald.

Hij buitelt zóó door kruinen en door toppen,
Dat de oude beuken er bij schuddekoppen;
Doch al de botten, die reeds peutren aan den bast,
Ze fluistren gekheid aan den mallen gast.

't Vrouwtje in 't Bosch.

't Motregent staag, het smokkelt,
't Is dijzig in het woud;
Het vrouwtje gaat en sprokkelt
Het doode, dorre hout.

't Is huiverig en killig
In hare leege hut;
De winden spelen grillig
Door 't wrakke leemen schut.

Zij beurt met kleumsche handen
De sprokke takjes op:
Straks zal het haardje branden,
En zieden 't mager sop.

Daar komt een fluksche jongen,
Opdruistig van gelaat,
Door 't sporkehout gedrongen,
En plots voor 't vrouwtje staat.

'Laat vallen!' ... Ze zou grijzen,
Ze had een schoot vergaard;
Ze laat de sprokkels rijzen,
En keert naar dooden haard.

Boschwachter! zelf gewonnen
Met gort, met brij gevoed;
Hoe is bij u geronnen
Tot ijs het hartebloed?

Lentebode.

Ga eens in het Oosten kijken,
Daagt de zon?
Ga eens naar het beekjen strijken,
Welt de bron?

Als gij achter kant en hagen,
Er de snee
Een wit bloemeke ziet dragen,
Breng het mee.

Vindt gij in de weide knopjes
Louter goud,
't Blanke kraagjen om hun kopjes
Uitgevouwd;

Streelt een vochtig westenwindje
Uwe veer,
Krijgt de bast een groenig tintje,
Keer dan weer.

Keer dan op uw vlugge zwingen
Naar mijn Ark!
Kom de deuren openzingen
Van mijn bark!

Want dan is de lenteweelde
In het land;
Lente die het klokje teelde
In den kant.

Baldermaand

Levenwekker.

Fel baldert Westewind. Zijn malsche buien,
In paarse drommen, aan den einder kruien.
Hij jaagt ze klettrend over weide en veld
En blaast zijn levenwekkend, wild geweld.

Hij slaat zijn kracht om dikke boomenbuiken,
En schudt het sprokkig hout en giet zijn kruiken
Met volle gulpen uit en spoelt en wascht
En wekt het leven onder ruigen bast.

Hij dretst het water op den open akker,
Door kant en struik, dat het verzijgt in 't spint;
Hij solt de sluimerende vochten wakker;
Hij kneedt het hal en plooit de twijgen lind.

Dan klimt het sap omhoog als uit een bronne,
En hevelt naar den top van boom en struik.
En 't woud, gekoesterd door de Maartsche zonne,
Herbloeit, begoten door de Maartsche kruik.

Als bloemen....

Als bloemen is het eerste loover;
't Zijn pepels neergezet,
Met kleine, groene wijkjes, over
Het naakte twijgennet.

Ze komen als te vroege vogels:
Oogblauwig lonkt de trans;
Ze reppen stout hun lentevlogels,
Verleid door zonneglans.

Maar zie ze 's avonds huidrig rillen,
't Wordt krimpig, griezlig koud;
Nu zouden zij nog sluimren willen
In 't warm en bastig hout.

Ga, kuier nu langs looze binnenwegen.

Ga, kuier nu langs looze binnenwegen.
't Gekarteld beukeblad piept groenig teer
Zijn hulsel uit, en malsche Westenregen
Doorweekt het hal tot gulle velden weer.

De vranke musschen gilpen lief en stippelen:
De Zwartborst vrijt zijn liefje Parelgrijs;
Hun liefdebekjes koozen, streelen, nippelen
En 't paartje wiegelt op het bottend rijs.

De kriele wind loopt over 't winterkoren
Met glanzig kabbelende vleugjes rond:
Ga, kuier nu, de lente is reeds geboren
En wappert groen in rooden morgenstond.

Het Zonneken alom!

Het zonneken alom! Op geile zode
Daar dartelt het met vochten Westenwind,
Met de eerste zwaluw: snelgeveerde bode
Die scheerwiekt met een tjirp langs schuur en glint.

Het zonneken alom! Het doet de kimmen,
De donkre kimmen die de lieve lent
Met norschen wenkbrauw dreigen en begrimmen,
Verheldren tot een blauwe hemeltent.

Het zonneken alom! 't Vlecht regenbogen
Van geel en wit, van purper en van goud:
Van boterbloemen en van kristusoogen,
Een regenboog langs weide, kant en woud,

In 't Park.

Mijnen vriend EMIEL SCHILTZ.

Het ligt een levend gaas van teeder groen
Op 't zwart en bastig net der oude twijgen.
Hoor, hoe de zwachtels breken! Hoor dat hijgen
Van wellust en dat heimnisvol gezoen!

Het trilt een dampkring van doorzichtig goud
Vol kriele, speelsche kracht en minnegloeien;
De gent gaat bronstig met zijn ganze stoeien,
En ritsig ritslen musschen door het hout.

Op 't water kroest een rimpeling van leven
En visschen koestren goudgeschubden rug;
Het schrijvertje heeft alles volgeschreven
En bliksemt runenteekens, wondervlug.

Ons harten klimmen in de lentekruinen
Van boom tot boom, als jonge merels doen;
Ons droomen rijzen, eerst met licht en bruin, en
Dan vlammend als het ochtend vermiljoen.

Paschen.

De Paaschbloem.

Daar is de tijloos weer die 't Paaschgetije
Zoo trouwig met haar helder goud verguldt;
Die 't eerst van al in 't groenig lenteblijje
Haar gouden kroes en gouden bekken vult

Met glinsterdauw en drenkt de honigbijen.
Zij straalt, in bleeken zonnegloor gehuld,
En lentegekt met vlinders die haar vrijen,
Voor wie zij 't dartel hartjen openkrult.

o Roos van Opstanding na 't doodsche klagen!
o Blijde bode van bebloemde dagen!
o Goudgesmijde van de lentebroed!

Als de andre klokken stom, naar Rome zweven
o Gouden klok die Paaschtijd openluidt!
o Bloem van Paaschhoogtijd, van 't Nieuwe Leven!

Wonnemaand

Jonkver Meibloesem

Gehand met teere vingeren,
Het zonnig hoofd gehuifd
Met blond, met goud gekruifd,
En lokken, die omwingeren

Het sneeuwig, donzig malsch
Van schouders, kuisch en welig;
't Gezichtje blij en spelig
Op slanken, blanken hals:

Zoo daalt, in morgenstond,
Het hartjen opgetogen,
Met blauwe, heldere oogen.
Met frisschen rozemond,

De reine maagd ten tuin,
De lieve Meibloesem!
Fier golft haar eedle boezem
Nu zij twee oogen kuin

En vol van liefde ontwaart,
Die wachten haar behagen
Aan d'andren kant der hage
Van heldren rozengard.

Zij duikt haar gloeiend hoofd,
De wangen die van minlust blozen
In 't geurig wit en rood
Van waterkoele rozen.

Avond-Meiregen.

De malsche, milde Meie-regen,
Als warme, weeldrige avonddauw
In 't bruinend deemster neergezegen,
Valt lijzig, lavend, luw en lauw.

Hij is de drenker zacht en zoet
Die velden, als een paardhuid, doomen,
Die struiken ruislen, en die boomen
Met breeder kruinen aadmen doet.

o Malsche, milde, Meie-regen!
o Kruidendrenker zacht en zoet!
Gij ruischt door d'avond als een zegen
En fluistert vrede in ons gemoed.

De Bogerd.

De bogerd bloesemt uit
In blanke en roze wonne,
En lacht in lentezonne
Als een verliefde bruid.

De bogerd bloesemt neer,
De witte tuilen slinderen,
De blanke schelpjes vlinderen
Neer, licht als donzeveer.

De bogerd is gesloofd
Door drieste windenrukken;
Maar vaster staat door 't snukken
't Gespeend en wordend ooft.

Zingende Bosschen.

Het loover, grijs bedauwd,
Karkietelt, lierelauwt,
En vedelt, orgeltaalt,
En kirt en wielewaalt.

Hier is de zangkapel!
Hier schalt zoo hoog en hel
Het klaargebekte gild,
Dat 't bosschig deemster trilt.

De Vlinder.

De vlinder wiegelt en wiewoutert
Van bloem tot bloem en blinkt en bloeit,
En wappervlerkt en zweeft en toutert,
Is zelf een bloem, die speelt en steeit.

Hij plakt zijn vlerkjes netjes saam,
Loofstil; - bewaaiert zacht de kleuren
Der bloemen; drinkt haar honiggeuren,
Of schommelt op haar balsemaam.

De snelle zwaluw, tot haar schamen,
Kan 't floddrend pepeltje niet ramen;
De pet des knaaps mist in de lucht
Die afgebroken, hoeksche vlucht.

Zoo, ongedeerd en blij en rustig,
Wiegt hij van bloem tot bloeme voort;
En dartelt luchtig, lief en lustig,
Of slurft in kelkjes onverstoord.

Meienavond.

o Meienavond, als het lonken
Van vrouwenoogen teer en zacht!
In 't blauwe deemstren blankt de boomgaard:
Een witte lach vóór donkren nacht.

In 't Westen blijft een gloring dralen,
Een lange strook van bleek safraan:
Zij glimmert achter hooge stammen
En kruinen, die zwart roerloos staan.

En de avondsterre flikkert Westwaarts:
Een gouden vogel die van ver
Uit diep azuur komt aangevlogen
Op vlammen vlerken reppend her,

Maar nooit genakend.

Voornacht,
Zoo innig en gemoedlijk stil,
Wat zachte ruisch ging door het loover,
Wat prevelde er in 't bladgeril?

Was 't een gebed van die met lippen
Niet bidden maar met gansch hun ziel?
Of was 't Gods glimlach die van ginder
Heel hoog op aarde nederviel?

Jonker Meiwind.

Het is een gast die wondre spelen kent
En aardig keuvlen kan met gansch de lent:

Hij ritselt door het ritselloof der boomen,
En klatert in het klaterende stroomen

Van kroezelbeek en heldren waterval;
Hij schuiert zonnevleugjes in het dal;

Hij doet de populieren kwispelkoppen;
Doet biggelen aan 't halmpje dauwedroppen;

Hij zwatelt door het riet zacht als een veël;
Hij ratelt in den zilveren abeel;

Hij wrijselt met de musschen door de hagen;
Hij helpt de bijen homlen, honig dragen.

Hij wiegt de vlinders op zijn fladder-aâm;
Hij plaagt en sart de bloemen van zijn naam:

Stoort de anemonen in haar reine droomen
En doet haar voor zijn dartelheden schromen.

Maar is hij weg dan is 't: 'O jonker, keer!
O keer, want treurig valt ons hoofdje neer!'

Hij blijft in 't gras op lichte veeren slieren,
Of wuift in 't woud miljoenen groen banieren

En als een vroolijk speelsche jonker rent
Hij, af-en-aan, door gansch de blijde lent.

Wiedemaand.**Df. Bruidegom.**

Daar is de bruidegom, de klare Dag.
Hij beurt het hoofd, gekruifd met gouden stralen,
In 't vonklen van turkooizen hemelzalen;
Om 't schitteraanschijs zweeft een rozenlach.

En met dien lieven lach treedt hij te voor.
Hij zoent het woud, het woud schiet juichend wakker;
Hij zoent de pijltjes koren op den akker
En zoent het slenkjen in het karrespoor.

De wouden zingen, steken luide kelen op;
De blijde bogerd joelt, de kanten schetteren,
De twijgen kwelen en de heesters kwetteren:
Een kraai begroet Hem, zwart op wilgentop.

Maar zoeter dan dit schallend wellekom
Zijn Hem de dauwedroppels van de hagen
En van de stille wei: want allen dragen
In 't hart het beeld van lieven Bruidegom.

Hagelstorm,

Rosgele horden, die elkander horten
Als rotsen, wentlen woelig aan de kim;
En aaklig huilend, klagend, jamrend, storten
Zij tuimlend voort door 't valsch, vaal daggeglim.

Gelijk een drieste voorwacht rukken winden
Vooruit; een dik gordijn van stuifstof hangt
In 't ruim, opwarlend dat de wegen blinden.
De boomen sollen en de bliksem slingerslangt.

Nu smakt de rosse bui haar ijzren schroot,
Haar knettrend snelvuur neer van plettrend lood,
En 's landmans gouden stengels, 't zwanger koren,
Ligt kort verhakt, vermodderd in de voren.

Avondwesten.

Een wolkenbrand, een purper tooverstrand;
Landtongen, eilanden; de gouden strangen,
De azuren baaien van een wonderland;
En arsjipels die aan den hemel hangen.

En heuveln, blokkend op als reuzenkolven;
En bergen die langs horizonnen golven;
Een Alpenketting met besneeuwden rug;
Een afgrond en daarop een stralenbrug.

Een ijszee van een Noorderpoolsch gezicht,
Met gletschers kalvend af aan d'einder; 't klotsen
En kruien van een zee vol witte schotsen,
Met goud bemanteld door het Noorderlicht.

En dan wordt alles effen aan de kimmen:
Een Byzantijnsche grond in gouden glimmen.
Door bosch en looverwolken donkergroen,
Heenglinstert vurig 't Westlijk vermiljoen.

Hooimaand.**Juli-Middag.****I.****Riekende Erwtjes.**

Mijn hooggerankte klimmerstruiken,
Bevlerkt, bevlinderd om en rond,
Zijn blij om zien als zoet om ruiken:
Een adem zacht uit kakelbont.

Aan 't rijs, door klauwertjes beteugeld;
Met helle kleuren breed bevlagd;
Met andre weer bezeild, beвлеugeld;
Bekiëld weer anders; en bevracht,

Die kiel, met wat na twalef manen,
In naasten Juli-zonneschijn,
Weer vleugel, kiel en wappervane
En blad en kleur en geur zal zijn.

Zoo blijft elk bloempje, hoe verward,
Vergankelijk het zij, als waar'
Het eeuwig; 't knoopt, gespikkeld
Of bont, het een aan 't ander jaar.

II.**De Kerselaar.**

Een kreupel, kermend om erbarmen,
En die zijn kromme rugstreng wringt;
Wanstaltig, met verwrongen armen,
Gebocheld, bonkig en verminkt:

Zoo staat die oude kerseboom
In blauwen Juli-middagdroom.

En om dat vormloos wangedrocht,
En om die hobbelige schonken,
Daar waait een groene looverlocht
Gestippeld met robijnen vonken.

Wel ruig van bast en knoetig, maar
Verweeldrigd staat de kerselaar.

Middag.

De schaduw sluimert in het koele bosch;
En, door het mazig dak van blarendos,
Op 't mos, neerglinstren zonkens gloeiwit heet;
En blauwt de lucht door elke looverspleet.

Door groene wulfels overlufeld, zacht
En stil, gelijk een moeder bij haar kindje,
Houdt luwte bij de koele schaduw wacht
En weert met zorg het stoorziek speelsche windje.

Juli-Avond.**I.****Blozende Kersen.**

Blozende kersen doorvonklen rood
't Groene gewaai van den bogerd;
Lachen als honderden mondekens rood,
Mondjes van kindjes in loovrigen schoot,
In het gewaai van den bogerd.

II.**De heldere avondkim is groen en goud.**

De heldere avondkim is groen en goud.
Bedwelmend, zinnevangend, hoofdig geuren
En hof en veld en kant en woud.

Uit oppers, - die als Eskwimozenhutten beuren
Op de effen weide - walmt 't gezweelde hooi
Een lucht, dat een vorstin er zou bij zwijmen
Van zingenot. De reseda, in schaamlen tooi;
Het sterke muntkruid; 't honigzwangre tijm en
De witte lelies fladdren als een geurenlucht
Op breede balsemwiek en stroomen door de lucht.

Juli-nachten.

I.

Er hangen zware sterrentrossen neder.

Er hangen zware sterrentrossen neder
Aan d'ombocht van 't doorschijnend kristallijn
Der groote hemelstulp. De gulden veder
Van eene vlammenvlerke moet het zijn

Die daar den dampkring titst! Dat sterren rijzen,
Dat kan toch niet! Maar dat een engel, die
Neerduikelt door het ruim, met maagdlijk ijzen
Ontvluchte uit ons onreine luchten, zie!

Dat is het wel. Hij, Gods gezwinde bode,
Al tuimlend voort van ster tot ster, genaakt
Ons, maar is snel den smetkring weer ontvloden
En flitst dat lichtspoor, waar hij even raakt.

II.**Vóór mij de grijze baan...**

Vóór mij de grijze baan en ginder boven
De melkweg, als een straat van zilvergruis
En goudstof, waar de hemel mee bestoven
Zou zijn, door englevleugels blank en kuisch.

Vóór mij de grijze baan; en al-end'-omme
Het sterrenlicht, dat neerzijgt teer en zacht,
Alsof er gazen lichtgordijnen glommen,
En zilvren schemer wuifde door den nacht.

Vóór mij de grijze baan en rond me 't loover
Der kruinen, golvend op den einder klaar.
Hier, zwarte massa's; boven, lichtgetoover;
Hier, de aardschebaan; en die der heemlen, dààr.

En dan die vraag, wen alles, godgelaten,
Berustend rust, die zorg voor 't eigen lot;
Dat wankelmoedig zoeken zonder baten;
Die Liefde en ook die Vreeze tevens: God!

III**Manenacht.**

Blond ompruikt, in vliezig zwerk,
Boven hooggehuifde kerk,
Staat het glanzend maangezicht,
Scherp en hoornig als een zicht.

Her en der, in blauwe blinken,
Gouden spijkerkoppen pinken,
Klinkend 't dak van rein saffier
Vast met nagels louter vier.

IV

De ster Mars.

De nacht met vurig diamant gekuifd!
De nacht met flonkerend glinstergoud gekruifd!

En tusschen al die lichtenstippeling
Eén wondre tintelende sterre
Met kleur-, en vlam-, en flonkerwisseling:
Soms groen, meest rood, als eene verre,
- Indien dit wezen kon -
Oneindig verre, heldere avondzon.

V**Vóór het Onweer.**

Nu ligt de roode Juliluister
Gedoodverfd in het veege duister
Van d'ongesternden doffen nacht!
Geen bloementooi! Geen sterrendracht!

De lucht is zwaar, de lucht is dicht,
Daar flitst het slangrig hemellicht:
Een stonde rijzen velden, kimmen,
Vol van gestalten, vol van schimmen.

Oogst.

Heilicht.

Het dichtgesloten zwerk bestulpt en broeit
De aamechtige aarde; en onder donkre dreven,
Gewelfd door 't zware loover, walmt en gloeit
U toe de donderzwoelte. Een wriemlend leven

Van vlerkgeritsel ronkt in heg en haag.
De poelen borrekikken en de weien
Sjisjirpen heinde en ver, eentonig, staâg,
Terwijl de muggen ringeldansen reien.

Een telinggloed van plant en ongediert
Doorwasemt, vult de lucht en krielt en tiert
In boomkruin en in slooten groenbekroozen.

Een ritsigheid bevrucht, bezwangert, baart.

De kimmen wimpertrillen vuur bij poozen,
En blikkerooen lichtend over de aard.

Zomerochtend.

't Oost is teer bedoezeld:
Wolkjes roodgemond,
Zilverwit gekroezeld,
Paarlemoerig bont.

Om de slanke stammen,
Groenbemoest en hoog,
Slaan de roze vlammen
Van den ochtendboog.

Kruinen wolken blauwig
Wazig, dichtgedromd,
Waar de hemel dauwig,
Melkig boven kromt.

Roomzoet, wonnewelig,
Bronneklaar en hel,
Vloeit het licht fluweelig
Uit ter zonnewel.

Drink met volle dronken,
Eet die ochtendlucht,
't Wordt u wijn geschonken,
't Is een rijpe vrucht.

Streelend, malsch en poezel,
Smaakt de morgenkoelt';
't Is of frissche Moezel
U 't gehemelt spoelt.

Op mulle, rulle hagedwegen.

Op mulle, rulle hagedwegen
Is lijzig regen neergezegen;
Als een tapijt is stoffige aard
Nu donzig, mollig, saard.

De blaren van de hooge hagen,
Opalen op hun schijfjes dragen,
Die rijzlen ruischend door de heg,
Door malsche heg, langs aardeweg.
(’s Avonds.)

Herfstmaand.

Septembermorgen.

De blanke lucht hangt vol van bleeke rozen;
En door de nevelsluiers, komt in 't Oost
De morgen maagdelijk blank en schuchter blozen,
Gelijk een bruid door 't kanten hulsel bloost.

Het licht is zacht en teer als kinderoogen;
En streelend vloeit het door de kalme kruin
Der boomen, die in weemoed neergebogen,
Hun blaren weenen, rood en geel en bruin.

En zonder trotschen praal kriekt kalm de morgen.
Een parelweefsel dekt zijn kleed van goud
En golft, vol tinteling, door 't ernstig woud.

En zonder heil of vreugd, de ziel vol zorgen,
Zien wij de rozen van den uchtend aan, -
Daar we achter een bebloemde lijkkoets gaan.

De Aftocht.

I

Het woud, verijzermaald en vaal,
Laat oker uit zijn takken rijzen;
De goudgewiekte wiedewaal
Roeit heen naar Zomerparadijzen.

Zwart schuiven zwermen door de lucht
Van zoetgetongde woudenwekkers.
Daar gaat hun aftocht, vaart hun vlucht!
Vaarwel! Vaarwel, ontrouwe trekkers!

II

't Is zwaluwmeeting op het dak:
Staag kleppren duizend spitse vlerken
En stippen zwart het roode vlak....
Daar gaan ze samen, over kerken

En velden, over zeeën wijd;
Naar palmen- en olijvenlanden,
Naar weelderige bloemenstranden:
De lucht is 't vlerkenleven kwijt.

Bamis.**Haar laatste tooi.**

Haar laatste tooi vóór dat ze slapen zal,
Een nieuwe lent van kleuren rolt en schatert
Langs 't loover neer, in schrillen tintenval;
Wijl in de toppen 't helder herfstgoud klatert.

De kleuren warmen naar de luchten koelen,
't Is goud en rood en bruin: elk blad een bloem.
De zon, bewust, met kunstenaarsgevoelen,
Legt zachter licht op al dien kleurenroem.

Maar als de vochte najaarswinden wapperen
Het hart der rosse kruinen door, dan klapperen
De kleuren, laaiend in het zongestoei,
Of een vorstinnenmantel openwoei.

Herfstpraal.

De moede wingerd, rood aan zomerzij,
Als ware er bloed door ieder blad gezegen;
De lijsterbessen, vlammigrood in ristenrij,
Als kralen van robijnen, saamgeregen;

Der krizantemen kwispelkwast van linten,
In heel de reeks der ongenoemde tinten:
En overal, langs weg en hil en dal,
Door 't ruim: de looverval! de looverval!

Bamisnacht.

't Is nacht; de winden huilen;
Maar binnen, bij lamplicht, is 't stil;
De warmte doorsoezelt de haardstee
Maar buiten is 't baldrig en kil.

Nu kampen met steigrende baren
En zwalpen op schuimende zeên,
Die verre, verre varen
Naar vreemde kusten heen.

Nu worstlen veegen in doodstrijd,
Met wachtend, bangstarend gezicht:
Is doodzijn duisternisse?
Is doodzijn het eeuwige licht?

Nu huilt de zinnelooze
Verduikt zich met angstig gegrim,
En starblijkt met wild-puilende oogen
Op de grijns van zijn spokende schim

Nu ligt met open oogen
Die gekerkerd werd tot zijn dood;
En denkt aan 't verlorene leven,
Aan 't nooit dat zijn toekomst besloot.

't Is nacht; de winden huilen;
Het schrille geluid van den stoom
Doorjammert 't onstuimige duister:
Een gil in een aakligen droom.

Nevelmaand

Vliegend Mistwerk.

I.

Ze trekken nu voorbij van Zuid naar Noord,
De dichte scharen van de Speremeiden.
Haar valse mantels vlotten breed, en spreiden
Zich uit en waaien over 't veld. En voort

Gaat steeds de snelle rit! Haar lokken vliegen
Op 't zonnebeeld, dat waatrig aan den boog
Des hemels hangt. Haar drommen verder tiegen,
Verholen voor 't gekerstend menschenoog.

Ze vlieden voor de balderende klokken
Wier stalen stemmen over de akkers schokken.
Zij vlieden, want geen zuivre zicht van goud
Zoekt meer den marentak in 't heilig woud.

Nevelavond.**II**

In groezen nevelavond glijdt het span
Des ploegers. Op den akker, stil en kaal,
Staan, onbelijnd, én paard én ploeg én man:
Gelijk een schaduwbeeld, gedoezeld, vaal.

De nevel golft en wolkt op 't droeve land.
Gedaanten rijzen plots en scheemren flauw.
En domlen weg in ijlen watten wand
Van mistberg, die weer toevlokt, groezig, grauw.

En alles dompelt, duikelt, slinkt, vervloeit
In 't wolkenmeer, dat wentelt over de aard:
En aan de onzichtbre horizonnen loeit
Het rekkend noodgeschrei van stoomgevaart.

Zondvloedgedicht.**III.**

Het is nu weer, als toen de navelwellen
Der zeeën, hooger klotsten vijftien ellen
Dan hoogsten bergkritis. Dijzig is 't alom;
En huis en boom verdoezlen doodsch en stom.

Zoo vaal was het op aard, toen de Arkesteven
Alleen, op 't algezwalp, kwam aangedreven
In 't licht, verguld door zwiiggende' ochtendstond;
Wijl, onder hare kiel, een scheemring stond,

Een balk van schaduw; en de zonneklaarte
Gedoofd neersijpelde door 't waterruim:
- Die balk van schemer, als een zwart gestaarte,
Zwierf mee waar de Arke dreef op 't veld van schuim.

Als nu, was 't voor degeen, die uit de gorden
Der Arke bleven; voor die bleeke horden
Van menschenristen, vlottend langs den wand
Des bergs neder, tot op zode of zand.

Zoo was 't, wanneer de weenende englen zochten
Naar 't kindje hunner wake, in rijk van Dood;
En, 't zuiver hulsel vindend, het weer brochten
Naar 't licht, gelijkwaad in hun zilvren schoot.

Winter-lente.

I

Wintervlinders.

De witte pepels vlindren vluchtig
Op dartlen, speelschen winteraam;
En kringlen, zwinglen licht en luchtig
Met honderd duizend voor mijn raam.

De vlossen vlokjes ringelzweven
In 't luchtruim, dijzig, grauw en kil;
Maar al dat wriemelende leven
Is doodsch, onhoorbaar, winterstil.

Ze zetten zich heel zachtjes neder
Op tak en dak, op veld en kant;
Bedonzen wit en rein en teeder,
Verhennekleeden 't doode land.

Is 't lenteleven, winterdood!**II**

Nu slachten heuvelklingen boezems
Van een gevlijde reuzenmaagd.
De bogerd prijkt met witter bloesems
Dan hij in Meiewonne draagt.

Zie nu het landschap door uw ruiten,
Als 't windje ronkt de kachel rood!
Is 't winter of is 't lente buiten?
Is 't lenteleven, winterdood?

WINTERMAAND.

Ijsbloemen.

Ze ontluiken in den doodenglans
Der maan van stalen winternachten;
Ze vlechten saam een matten krans
Van bloem en blad. Uit slanke schachten,
In garven, hooge ranken klimmen;
't Akantenblad er berenklaawt,
En blad en bloem en sterren glimmen
Met glinsterparelen bedauwd
Door 't manelicht.

't Zijn bloemen grillig,
Fantastisch, vreemd, met kelken killig,
Van ijs. Het is een doodsche groei;
Een fletse bloesem zonder bloei.

't Zijn rozen midden meepsche lof,
Als oogen zonder blikken dof.

Waar andre bloemen bont door leven,
Dat doet haar bleeke glorie sneven.

Ze bloeien ver van licht en gloed,
Ze leven als 't al sterven moet.

En wen, op sneeuwen velden, achter
Het net van naakte twijgen, groot,
Oranjekleurig, stralend zacht, her-
Oprijst de zon, dan blikkren rood
Die bleeke bloemen en, dan blozen
Ze als 's lijdens wang. Te vonklen staan
Ze een stond in 't rozig uchtendkoozen.....
Dan slinken lijnen weg, vergaan
Heel traag.... De kus van licht en gloed
Haar zachtjes, zachtjes sterven doet.

In tranen smelt haar lentepracht;
Ze weenen, weenen langs de ruiten,
Haar schoonheid van een enklen nacht.

De zon gloeit hoog en wit nu buiten.

IV**Het Zilveren Landschap.**

Uit fellen vriesnacht is 't geboren
In Louwmaand; 't is een blank gedicht
Dat rijst in 't maagdelijk morgengloren:
Een zilvren land in gouden licht.

't Is dauw in marmer; en 't zijn nevelen
Gevat tot glinsterend kristaal;
De witte zonnestralen hevelen
Heel zuiver door dien witten praal.

Albasten boomen, stijf en killig;
Een lente zonder bladgeruisch;
Een glinsterpracht; een wasdom grillig
En trotsch, maar stil en kil en kuisch.

Geen tak verwiggelt in den boom;
Geen blanke loovertjes verwemelen.
't Is een versteende maagdendroom,
Gestikt op 't zijig blauw der hemelen.

De winteradem is geronnen
In langen baard van ruig struweel;
Elk pijltjen is met sneeuw omsponnen;
De zode is donzig, blank fluweel.

De treurwilg laat zijn witte lokken
Neerhangen, of die weelde woog;
En laat haar op den vijver vlokken
Als vlechten op een doffig oog.

Het is een opbloeiing van ijs
Waar dennen zilvren mijters dragen;
Met ijzelroosjes op de hagen;
Met loof en bloemen parelgrijs.

't Zijn ijzelmeien en lianen;
't Zijn parelsnoeren; 't is een bosch
Uit wondersprookjes; en 't zijn lanen
Vol vreemde vruchten, tros aan tros.

In zilvren pantsers staan de boomen:
Als reine ridders van den Graal,
Verdiept in hunne vrome droomen;
Verzuchtend naar de gouden schaal.

De zon rijst hooger, kust het woud:
Nu ruien takken tintelglansen;
't Vlokt eiderdons en parelkransen.....
Daar staat weer 't zwarte net van hout.
LOUWMAAND.

Van vroeger.

Van Vroeger.

Gedichten, die een toon opgeeft
Van vroeger, ik versta u niet.
Ik voel dat iets gestorven zweeft
In uw vervreemd, vergeten lied.

Als het verschoten rozeblad,
Gepletterd in een boek, zijt gij!
Ook 't blaadje vroeger geuren had,
En vormen mooi, en kleuren blij.

Ik weet het nog, maar toch het heugt
Me flauw, dat ieder galm en klank.
Van minneleed of liefdevreugd,
Uit 't diepe hart viel in mijn zang.

* **

Ik denk niet meer aan dat Verleden
Eén weet het: 'k ben gelukkig nù.
Het Eden is voor mij het Heden;
Gij die dat weet: het is bij U.

De Afscheidskus.

'k Heb u gezien, ge zijt bij mij geweest;
Gij kwaamt heel zacht mijn kamer binnen zweven;
Gij waart het, - doch subtiel gelijk een geest, -
En toch zag ik u staren, hijgen, leven.

Ik zag u naadren: edel, schoon en slank,
En rijzig als een engel uit den hemel;
Uw lang gewaad was wazig, grijs en blank,
En golfde traag met sierelijk gewemel.

En langzaam, langzaam, zonder mischen, gleedt
Gij voort. Ik zag de opale plooiën zwieren,
Bijna doorschijnend als het nevelkleed
Dat in September over 't veld blijft slieren.

Gij kwaamt tot voor mijn sponde. Ik zag uw oogen
- Die gij zoo diep op mij gevestigd hadt, -
Als het fluweel van het penseeënblad
Zoo donker, en met weemoed overtogen.

Uw mond bleef stom; uwzwijgen deed mijschrikken:
O! ik begreep wat gij me zeggen woudt;
Uw oog was zacht, en toch zoo ijzig koud....
Ik las het eeuwig scheiden in uw blikken.

Gij boogt.... - ik ben er duidelijk van bewust; -
Ik voelde uw lippen op mijn voorhoofd kleven;
Gij hebt mij met een langen kus gekust,
Maar 't was een afscheidskus dien gij kwaamt geven.

Op de Veerboot.

Het was een gouden Zondag, in het stralen
En streelen van April; wen, blank op blauw,
De watten wolken aan den hemel dralen,
En uit den stroom opbloesemt waterdauw.

Ginds verre - in 't Westen, - over Vlaandrens weiden,
Waar, statig als een macht, de trotsche stroom
Zijn effen oevers zeewaarts uit gaat breiden.
Hing rood de zon in witten avonddoom.

Het wemelde op Sint-Ann' van stedelingen;
Maar bij den bruinen aantocht van den nacht
Is 't aan den veerdam nu een jolig dringen,
Wijl de avondblos in schitteruiten lacht.

Wij zien heel traag den stedesoever donkeren;
De waatren grauwen; ginder hoog 't gestarnt
Door 't grijzend blauw der hemeltente flonkeren,
En 't lichtend snoer dat langs de kaaien barnt.

Te midden dat gewoel en luid geschater
Der menigte, voelde ik u dicht naast mij;
De raders plompten door het groezlig water,
Waarop de rook zwart wentlen ging aan lij.

Ik zag in 't doezig, melkig licht van d'avond,
Uw lelieblank en koninklijk profiel;
Ik dronk uw schoonheid, mijne ziele lavend
En loutrend aan uw adellijke ziel.

En in dien tuil van vrouwen, u omgevend,
Waart gij alleen van 't heerlijk uur bewust.
Ik heb uw hand gevat, van eerbied bevend,
En, als een priester 't outer, haar gekust.

De boot lei aan.... Niet verre van den strande
Daar glom een lampje vóór een Lievevrouw:
Ik meende dat mijn hart voor u zou branden
Zoo zacht, zoo eerbiedvol, zoo rein, zoo trouw.

Ik dacht: ik had u gansch mijn ziel gegeven;
Gij zoudt de bronne zijn van vreugd en rouw;
Het lief en leed, het wel en wee van 't leven,
Ik dacht dat 't al van ù thans komen zou!

En toch is ook die liefdedroom verzwonden.
Maar 'k wilsoms nog ter beevaart gaan aan 't strand
En u gedenken in de lentesavondstonden,
Hoewel in 't hart het lampje niet meer brandt.

Het was een blind vergrijp.....

Het was een blind vergrijp van beiden,
Het is een misverstand geweest;
En daarom valt me nu het scheiden
Min zwaar dan ik wel had gevreesd.

Ik was een wildzang, 'k was onzinnig;
't Was of een wind van waanzin woei.
Ik wilde ons liefde trouw en innig
Voor u was 't kunstig mingestoei.

Ik wilde een band gesmeed uit staal;
Gij woudt iets broos als spinrag weven;
Een wolkje dat voorbij zou zweven:

Wij spraken niet dezelfde taal:

Gij woudt één lentedag mij geven;
En wat ik vroeg.... 't Was gansch uw leven.

Kom spoedig, gij die me genezen moet.

Kom spoedig, gij die me genezen moet;
Kom blank, met blij gelaat, met milden mond;
Versterk, verstaal mijn miezer, meepsch gemoed,
En maak mijn laf-verwende ziel gezond.

Kom, geef me waardigheid, besef en wil;
'k Ben zwak en onbeholpen als een kind;
En 't is om mij zoo ijl, zoo grauw, zoo kil...
Ik schrei dat ik me zoo alléén bevind.

Kom, klooster mij!... Verzeewd maakt mij't geraas
Waarin ik leef, en dat ik niet ontvlucht,
En dek met uwe handjes de open vaas
Der ziel, die weggeurt in de wijde lucht.

Kom, wees me lieflijk en gedooftzaam, als
Zoo innig lieflijk wezen kan een vrouw;
Omsnoer, met bei uw armpjes, teer mijn hals
Opdat ik slechts in uw blik blikken zou.

Schep om mij heen een luwen zomernacht
Vol warme weelde, vol van vroe en vree;
Uw oog strale in mijn ziel, zoo lief en zacht
Als 't maanlicht op een sluimerende zee.

**Van nu
Weeldezangen voor de Mijnen.**

Nu heb ik u gevonden.

Nu heb ik u gevonden, lieflijk,
En rozig-blank als wijn en room.
Zóó zag ik u in 't smachtend hopen,
In 't scheppen voor mijn dichterdroom.

Nu zingen lentes in mijn zangen!
Nu gloren sterren door mijn nacht!
En in den mingloed uwer oogen
Het nieuwe leven tegenlacht!

Gij zijt de gloed en de aam mijns levens,
De gaard waaruit ik rozen pluk.
Het eenigst heil dat ik wil smaken
Moet weerglans zijn van uw geluk.

Een Brief aan de Verloofde.

'k Ben zoo gelukkig door uwe liefde en in
dat rustig, innige besef te weten
dat gij mij liefhebt met een gave min
die nooit werd, nimmer wordt aan stuk gereten

door vreemden, en die niet meer sterven kan;
- ons liefde zal zich zelve niet verteren; -
die niet meer wordt gewond door 't vlijmen van
de tongepriemen, omdat niets kan deren

haar onlichaamlijkheid. Zoo kan geen stift,
geen zwaard den geestgen zonnestraal verminken;
geen kogel wonden eene wolk. Wat gift
zij mengen: onze liefde zal 't niet drinken.

Geen looze slangenbeet zal haar den dood
berokkenen. Laat nu 't gesnap maar razen!
Een zon is onze liefde, hoog en groot:
ze mogen vrij naar onze heilzon blazen.

Ik heb 't geluk en onvervreemdbaar, nu
Ik u heb en er niets is buiten u,

Lente- en Liefdewonne.

De boomen stonden blank als blijde bruiden,
In milden Mei;
En zilvren lelieklokjes lente luidden
In bosch en wei.

De perzikbloesems gloeiden warm en vroolijk
Als wangenblos;
En de penseegezichtjes keken oolijk
In nieuwen dos.

En wijl dat groen en rood en blank zoo tierig
In 't zonlicht zong,
Ging - schooner dan de Meimaand - slank en zwierig
En lief en jong;

Als eene fee die weelde, wonne, lente,
Optoovren zou;
- Of bloemen loken waar haar stap ziet prentte -
Mijn lieve vrouw.

Dan hebben duizend nachtegalentonen
In mij gejoeld!
En op dien stond heb ik het opperst Schoone
Gezien, - gevoeld.

Den 9ⁿ van Wonnemaand 1896.

't Geluk.

Sluit nu de deur voor al het ijl
Gerucht, dat storend raast daar buiten;
't Geluk wil eene kloosterwijn
Van stilte. Ga de deuren sluiten.

Er hangt om ons een weefsel van
Geluk, zoo fijn als waar 't geweven
Door zijdewormen. 't Lichtste kan
Een kreukjen aan dat weefsel geven.

De voorhang, Liefste, van ons heil
Is trouw en innig samenwezen;
En blijft die schuts ons gaaf en veil,
Dan hoeft ons liefde niets te vreezen.

't Geluk en is geen wondre dauw,
Geen hemelval. 't Komt niet van buiten;
Het straalt uit ons. Ga, liefste, nauw
En dicht de buitendeuren sluiten.

En als toch smart en bange druk
Ons harten moeten samenprangen,
Dan zal ons liefde nog geluk
Als rozen over doornen hangen.

De Zonnebloem

Op hoogen stengel staat
Haar stralend zongelaat,
Haar krans van glans, gericht
Naar 't blinkende gezicht
Van 't hemelsch zusterlicht.

De stengel houdt het schild,
Het gouden schild getild
Met slanken arm omhoog,
En richt dat vlammend oog
Strak naar den hemelboog.

En door haar liefde kan
Noch wil de bloeme van
Den minnaar blikken, dien
Zij 't zwellend hart blijft bien
En trouwig lief bezien.

Zoo blijv' mijn oog op u
Vol trouw gericht, én nu
En immer; en ook groot-
er word' mijn hart, dat bood
Zijn liefde u tot den dood.

Weet ge nog...

Weet ge nog toen we kwamen
Uit dat donker dennenbosch,
Koozend, keuvlend te zamen;
Hoe we gleden op naalden en mos?

En hoe daar tusschen de stammen
Onder 't somber dennenloof,
De varens, als groene kammen,
Als pluimen, staken omhoog;

En hoe we dan plots uit dat duister
Van 't dicht rechtstammige woud,
In heldren zonneluister,
In een licht van levend goud:

Zagen - op den boschzoom geklommen, -
Die beek, dien kant en die wei,
Die beek en dien kant vol blommen,
Die wei als een bloemensprei.

Nooit scheen ons een beekje te voren
Zoo zilverig, zuiver en blij;
Het liep onder ruigte verloren.
En tusschen een wilgenrij.

En langs 't glinstrend watertje spreidde,
Langs die beek van violendauw,
Spreidde zich purper de weide,
Een wei van violendauw.

Wij tuurden met bewonderende oogen:
- Zóó Adam en Eva den eersten dag; -
En we waren zoo diep toen bewogen,
Daar ons oog met ons liefde zag.

Sinds heb ik meer nog lief uw teeder oogen

Ik zag u op mijn ziekespond gebogen
En lag in 't licht van uwe teeder oogen.
Toen waart ge aan mij nog niet, dan met het woord
En met het hart; gij hebt u niet gestoord
Aan wat de wereld zeggen zou of denken;
Geen denken kon uw fiere gaafheid krenken.
Mijn edel lief, gij deedt hetgeen de drang
Van uwe liefde was. Soms bleef ik lang
Door 't kiertje mijner wimpers op u staren.
Ik zag u, met uw zachtheid van gebaren,
Bekommerd, bezig gaan; met op 't gelaat
Het ernstig stil dat diepe zorg verraadt.

Ik zag de lent van uwe jonge leden
Heel zacht om mij gaan op onhoorbre schreden.
Ik leed in 't vleesch, maar lijden is geen smart,
Want innig zong 't geluk toen in mijn hart.
Uw droefheid, uwer schoon-, en goedheid waardig,
Had geen misbaar maar wel de handen vaardig;
Het was die liefde vroed, die om de spond
De zoelheid toovert van een ochtendstond,
O Lief en zoet gelaat, vol mededoogen,
Sinds heb ik meer nog lief uw teeder oogen.

Het Lied van Beste-Moe.

AAN MIJNE MOEDER.
VOOR HUGO.

Terwijl haar handen traag douwdijnen
En als op mij destijds, ze op u laat schijnen
Haar moederblikken, zingt uw Beste-Moe
Uw tweelingstarretjes heel zoetjes toe.
't Klinkt ernstig schier: 'Wat zult ge op aarde wezen?
Een dichter of een jongeling vol praal?'
Om 't rijm is 't einde ervan: 'of generaal?''(*)

Ik, moeder, zal zijn toekomst lezen
In oogjes klaar als zonneshijn,
Ja, moeder, 't zal een dichter zijn!
Dat erfdeel is hem aangestorven,
Dat lag reeds in zijn luierkorven,
Dat lees ik in zijn zingend oog,
Zoo blauw als blauwe hemelboog.
En moest die vader trots bedriegen,

(*) Een lied uit het Fransch vertaald, meen ik.

Mijn vaders bloed in hem 't eerst liegen,
Dan 't eenigst dat ik verg van hem,
Is dat hij luistre naar dees stem:

Waar, Hugo, gij uw oorbeeld scheppet,
Waarheen gij ook uw vleugels reppet,
Houd rein als goud en sterk als staal,
De liefde voor uw moedertaal.

Wees dapper, zoon.

VOOR HUGO.

Wees dapper, zoon, wees trouw en braaf,
En kijk steeds vrank uit de oogen, jongen.
Wat ook van buiten koom' gedrongen,
Houd ideaal en inborst gaaf.

Uw geest is flink, uw hart is eel;
Laat slimmen kuipen, gekken spartelen;
Laat nooit ùw hart, ùw geest verdartelen;
En wees u zelf, 't is beste deel.

Want woei er soms een dolle wind,
Een drieste bui door mijne haren:
Mijn vader, de ùwe, dichters waren,
Dat is een afkomst, weet het, kind.

Misschien wordt gij uw stam tot roem;
Zijt gij een Zondagskind geboren;
Zijt gij het einddoel, de uitverkoren;
Zijn wij het loover, gij de bloem!

Dan al uw kracht van brein en hand;
Uw geest, - genie misschien, - uw zinnen,
Al wat in u kan zingen, minnen:
't Moet Vlaamsch zijn en voor Vlaanderenland.

Daar komt mijn flinke jongen.

Daar komt mijn flinke jongen uit den tuin,
Ravottensmoe maar toch nog roezemoezig,
Met poetsige oogjes, hijgend, smoezig, snoezig:
De haren vlasblond, 't voorhoofd zonnebruin.

Een oogenblik leunt hij aan vaders knie,
Maar blik gedurig naar zijn mulle bergen,
Zijn vesten voor een wonderland van dwergen:
Dan vliegt weer heen, mijn uitgeruste bie.

Nanoen in huis.

Het wiegje frazelt;
Het weigje schreit;
Het wiegje bazelt
Vol levendheid.

Het deksel spartelt;
De wijle waait;
Het spreitje dartelt;
Het huifje kraait.

En moeder schommelt
En kust en sust;
Tot, ingedommeld,
Heel 't wiegje rust.

Het wiegkleed schrompelt
Noch rimpelrilt;
Verroert, noch mompelt
In doodsche stilt.

Blij ronkt een vliegje;
Staag tikt de klok;
Zacht rond het wiegje
Ruischt moeders rok.

't Kindje mijn.

VOOR HILDA.

Wat kan dat spelig, welig zijn,
En tierig, wierig, 't kindje mijn,
Als 't nestelt aan zijn moeders borst
Waar 't lurkend lescht zijn gragen dorst;
Als 't spartelt bloot zijn beentjes rood;
En kraait en aait en armpjes zwaait;
En kwaliet lief en tatewaalt
En zoo zijn minnend hartje taalt.
Wat kan het vaardig, aardig zijn
Mijn honnig, wonnig kindekijn.

Hoe kunnen de oogjes, teer en zacht,
Als sterrekens in lentedacht,
Daar tintelstarren, lonken lief,
Van 't lievertje, mijn hartedief!
Brandt er een zon in 't hoofdje dan
Dat 't oog zoo zonnig stralen kan?
Hoe krieft dat wicht als 't dagend Oost!
Geen morgenstond zoo lieflijk bloost!
Wat kan er toch al weelde zijn,
Bij zoo een aardig kindekijn!

Als vader 't fraazlend nestje naakt,
Waar moeke-lief lief-Hilda waakt,
Dan huppelt reeds van in de vert,
Mij tegen 't lievend kinderhert.
Het tenger lijfje trilt en springt!
Het mondje kweelt en liefde zingt!
O englenzoetheid, englenlach.
In kijkers heller dan de dag!
O 't pure, blauwig oogelijn
Azuur en louter zonneschijn!

Voor u.

'k Blijf betooverd en belezen
Door de schoonheid van uw wezen;
Door uw ongekrenkte trouw;
Door uw kinderlijke goedheid;
Door uw moederlijke zoetheid,
Lieve, zachtgeaarde vrouw.

Door den schat van moederzorgen.
Waar ons kindren kunnen borgen
Als aan de onuitputbre bron;
Waar geen stonde zij van scheiden,
Waar ze putten blijven, beiden,
Die mijn liefde bij u won.

'k Zie uw goedheid onverscholen
Op 't gelaat staan; onverholen,
Zelfs als gij uw oogen sluit;
Dan nog straalt haar teedre wonne,
Als door nevel de ochtendzonne,
't Luiflend vlies der wimpers uit.

En met weergekaatste lijnen
Blijft gij in mijn harte schijnen,
Waar uw beeld vertweelind ligt:
Even als in 't hart der venen,
Spiegelend teruggeschenen,
Ligt het stralend zongezicht.

Deurne, 12ⁿ van Hertstmaand 1899.

Een Naam.

Er is een naam die weeldrig klinkt
Tot in de schraalste kluis;
Een naam die wiedewaalt en zingt
En suist als windgeruisch.

Een naam, steeds trouw bij lief en leed,
Die koost, en streelt en flooit;
Een naam die van geen welken weet:
Het hart vergeet hem nooit.

Een naam dat ik geen zoeter noem';
Een lent, een ochtenstond;
En die als eene wondre bloem
Ontlook op kindjes mond.

En hetzij ver, 't zij dicht bij u,
Uw naam is altijd zoet,
O Moeder-liet! die naam is de uw,
O Moeder, moeder-goed.

31 Maart 1873.

Peter Cornelius Verhulst, geboren te Contich den 6ⁿ van Mei 1835; overleden den 31ⁿ van Maart 1873. Schrijver van twee dichtbundels: *Mijmeringen* (1859) en *Echos der gedachten*.

31 Maart 1873.

Toen kwam de lieve lente zoo als nu.
De jonge, blijde zonnestralen schenen
Vol gloor mijn kamer in, en ik zag u,
O Moeder, mijne spond stil overlenen
Met bleek gelaat en tranen in uw oog.
Het woord, dat gij mij zeggen moest, bleef steken
In 't nokken van uw stem; en dieper boog
Uw zacht gelaat van smart; en leken

Voelde ik uw heete tranen op mijn wang,
O Moeder, 't was een nacht die nederdaalde
Op u en mij! Het werd om ons zoo stil, zoo bang,
Zoo doodsch! En 't woord dat op uw lippen draalde,
Dat ik op uwe stomme lippen las,
Het klonk: 'dat vader in den hemel was!'

Dien schrikbren dag zou ik niet gansch beseffen
Het onheil dat mijn eerste jeugd kwam treffen;
Maar later wist ik hoe hij 't eenig kind,
Den eengen zoon getroeteld had, bemind;
Hoe zijne liefde en fierheid mij omzweefden;
Zijn geest, zijn hart, zijn zinnen voor mij leefden:
Hij, zoete zanger in de Vlaamsche taal,
Maar die zijn liedren zong als zij die erven
Der goden bittere gunst van jong te sterven,
En klagend kwelen als de nachtegaal.

Ik zie zijn kamer nog, vol van zijn boeken,
En eene kaart, waarop zijn blik bleef zoeken,
Tot 't laatste toe, bleef zoeken zijne hand,
Den weg naar 't leven, naar het zonneland.

Daar lag hij, stil. Op 't kalme wezen scheen
De dood, gelijk een zomeravondluister
Heel vreedzaam schijnt op 't zilverzuivre veen.
Het was een leliebloem in 't halve duister;
En, zwart omkranst door lokken en door baard,
Had 't bleek gelaat zijn eedle jeugd bewaard.

O Vader-lief, uw stem komt mij ontfluiseren
Bijwijl, heel zacht, heel teer, en ik blijf luisteren...
En klinkt mijn zang soms droef, als in het riet
De wind, dan ruischt uw stemme door mijn lied.

Liebaard en lelie

11 Juli 1302

MIJNEN VRIENDE EMIEL SCHILTZ

In 't zonneglinstren zakken naar het Vlamenland
De trotsche ridders met gevlamde zwaarden;
Den hiel met eene gouden spoor getand,
En zilvren schubben rondom lijf en paarden.

Een gruwelijke zwerm van wapenknechten
Stuift vóór hen uit: de ruige haarge borst
Vol geilen lust naar welig vleesch; vol dorst,
Vol rooden dorst naar moor den, hangen, vechten.

‘Zet op de nokken vuurge hanekammen;
Maakt langs uw weg een galg van elken boom;
Gaaf er de mans als morsige evers wammen,
Ontweit hun zeugen; keelt hun biggentoom!

Zóó sprak Johanna met den haviksbek.
Haar gele wang glom door den haat iets rooder.
‘En kaapt hun goud!’ riep met gerekten nek
En schrapig oog haar ga, de Munteschrooder.

* **

De Vlamen togen zuidwaarts, vreeslijk kalm
En zwijgend, bruine kolders om de leden.
Ginds verre stierf hun logge stappengalm,
Nu liggen doodsch de dorpen en de steden.

Het lichtgrijs van de wegen is gevlekt
En zwartgestipt met groepen vluchtelingen.
Hoe plechtig stil ligt Vlaandren uitgestrekt!
Er blijven kindren, vrouwen, grijzelingen.

* **

Zwoel is de Julidag. Plots loopt de mare
Door 't land: 'Bij Kortrijk zijn ze handgemeen!'
Dotbijster blijft elk in de ruimte staren
En 't bange hart weegt zwaar als marmarsteen.

Een knaap ligt met zijn oor plat op de baan
En hoort het vaag gerucht van 't verre strijden;
Een grijsaard, kalm en hard in 't zielelijden,
Blijft somber denkend vóór zijn deure staan.

Een blonde maagd, gekeerd naar 't Zuiden, blik
Den langen grijzen steenweg op; haar oogen
Staan strak van killen angst en onbewogen,
Als die der duif die voor den sperwer schrikt.

* * *

Vol zomerwonne deint het korenveld
In purpren weerschijn van het avondblozen.
Hoe rood de kim!... De toekomst staat voorspeld!..
Is het een bloedspeek? Zijn het zegerozen?

Hoor!... wat een lange wondre waai ruischt over
Het land en ritselt heimvol door het loover!...
De heesters schudden.. Zie!... er snelt iets aan!..
En 't volk staat hijgend, wachtend langs de baan.

Een valse stofwolk kronkelt naar omhoog....
Verschriklijk komt daaruit een ruiter varen
Bestoven en bebloed: met wilde haren,
En bloed op 't voorhoofd en in 't vlamvend oog.

In zijne stegelbeugels rechtgesprongen,
Den arm ten hemel, slaakt hij wild een schreeuw
Die bonst uit 't diepste zijner breede longen:
'Ons Vlaandren vrij! Ons Vlaanderen den Leeuw!'

En op zijn stoeren hengst stuift hij voorbij....
Het dreunt van dorp tot dorp voort: Victorie!
En tranen leken, tranen van geluk en glorie.
En Vlaandren juicht: 'Ons Vlaandren, Vlaandren vrij?'

Willem van saaftingen.

I. In de Abdij van Ter Doest,

MIJNEN VRIENDE ADOLF PAUWELS.

Eén droomt niet mee het vredig, mystisch droomen.
Hem laaien roode vlammen in 't gemoed.
Hij snuift en ruikt, - als de kameel het doornen
Der bron, - den verren, purpren reuk van 't bloed.

Die blikk zoo trotsch alsof hij niet geloofde;
Die kreunt niet mee den strengen, stroeven zang;
Noch buigt het hoofd als needrig al de hoofden
Der vrome broeders buigen in den rang.

Hij riekt het bloed en ziet die roode vlam
Die sparkelt in den norschen kop der stieren;
Hij bidt niet: 'Heere, hoed den Vlaamschen stam!'
Maar tast het staal van zijn gespannen spieren.

De beeklok klept en klingelt kalm en klaar
In de avondvree; terwijl met stillen stap
Ter celle glijdt de sombre monnikschaar.
Het bleek gelaat deemoedig in de kap.

Eén gaat niet mee maar storremt in den stal,
Rukt los twee paarden, grijpt van 't een het greel
En slingert op de graat, vliegt kling en dal
Door, hollend voort zoo'n dollen rit geheel

Den nacht naar 't Zuiden, dat langs gansch de baan
De vonken sparklen. - *Wat voor mijn tweede peerd?*
- *Dat beest...* - *Dubloenen vraag ik niet, komaan!*
Zeg waar de Franschen zijn en geef me een zweerd!

II**Artois**

Bestuwd als voor een koninklijk tornooi;
Omdrongen door 't pennoenbosch van de bloem
Der ridders, glanzend in hun krijgerstooi;
Omschitterd door den blijden kleurenroem

Van zijde en fulp der kostbre wapenrokken;
Van kreukende satijn en gloënd brokaat;
Van zonnevleugjes uit het staal; van 't vlokken
Der vederbossen, wuivend langs 't gelaat

Der eedlen, die hun graaf verheergewaden,
Zoo komt Artois te midden staalgevlam!
En boven het azuur der pronkgewaden
Glinstert de Lelie op het oriflam

Artois bestreelt zijn zwarten hengst Morèl,
Die duizend pond hem kost, met stalen hand;
En plaagt heel geestig Châtillon, die fel
Gebeten, vraagt 't beheer van 't Vlaamsche land.

Der Vlamen beul dringt aan. En hij zegt hoe
Hij vluchten moest uit Brugge!... 't komt hem toe!
- *Wij moeten eerst nog winnen Chatiljon!*
- *Of onze Lelie, graaf, verliezen kon!*

III**Vlaanderen den Leeuw!**

Wijl de Eénoog zag en Breydel ridders dolde
Als ossen, of hij in zijn slachthuis stond,
Vloog driest de monnik voort en holde
Naar 't strijdrumoer, dat daavren deed den grond.

Daar ziet hij plots van op een hooge hil
't Groeniger veld voor zich; hij ziet een vaan...
De lelievaan!... omstuwde met rustings, schril
En hel van kleur, vermetel voorwaarts gaan.

Als beelden, zwijgend, pal, in ras gekleed
Of trijp, staat daar en strijdt de Vlaamsche schaar!...
Zeeghaftig klauwt op plooiën, wijdsch en breed,
En zwart op goud, de Vlaamsche Liebaard!... Maar...

Een hand steekt uit en heeft de vaan geschaard.
Weer steekt de hand omhoog!... Bij 't knotsezwieren
Stort nu de monnik voort en kuist rustieren;
Bruit ridders uit het zaal; vergruist hun zwaard:

En op den Franschen ridder varend boud,
Die reeds ter derde maal, met handen stout,
Recht in zijn stegels, grabbelt naar den leeuw,
Daar wringt hij dóór tot hem en slaakt een schreeuw,

En zwiert met wilden zwaai zijn goedendag
Dat de ijzren knods het stalen pantser deukt!...
De ruiter suizelt door den fellen slag
En tuimelt neer; en eer de knods weer beukt

Roept hij: *Ik ben de graaf Artois; mijn zwaard,
Hier is 't! Ik bid u, spaart Morél, mijn paard!*
Hij biedt de ruiting van zijn degen aan...
Maar 't Walsch klinkt valsch en knodsen botsen, slaan...

Dan eerst ontwaakt de monnik die zoo woest
En onbewust aanran. Wie deed hem gaan
Ten strijd, zoodat de grave sterven moest,
Dààr, aan den voet der Vlaamsche Leeuwenvaan?

Licht en schaduw

De oude Voerman.

Aan Kunstschilder Frans Simons.

Heel traag hotst voort de hooggewielde wagen;
Klaar klinkt de zware hoefslag van den ruïn.
‘Ik heb nog nooit zoo'n kostbren last gedragen!’
Zoo denkt de voerman, glimlachten ziet schuin,

Bezorgd, te ruggewaart, met vaderlijk behagen:
Op 't achterdwars zit, schonglend, kant en kuin,
De kinderrist, die rinkelt giegelvlagen...
‘Dju, Bles!’ De toomstreng kletst oploomen bruin.

De steenweg parelgrijst in zonneshijn;
Om snoezige gezichtjes lokjes dartelen;
Kersroode mondjes kraaien schel en fijn;

Blauw oogjes tintelstarren, beentjes spartelen.

En de oude voerman rijdt die kindervreugd
Behoedzaam, goedig, door de lentevreugd.

De Stoomtram.

Daar glijdt hij langs den grijzen steenweg voort,
En blaast zijn dikke rookpluim hoog, en boort
Zijn witte kronkels door de loovermeien
Die op zijn baan haar koele lommer spreien.
Snel glippen weg en kentlen boom na boom.

Hij spoedt de boerenhoofkar, traag en loom;
De koets des vrijheers met haar koppel kleppers;
En 't blaffend span, van vijf, zes pootenreppers,
Des kalverkruiers, in zijn vaart voorbij.
Alleen de wieler bolt hem trouw op zij
En vliegt naast hem op zijn gewiekte beugels,
Op stalen raderspeeken, slaande als vleugels,
Rondbliksemend langs het grinten reepelpad:
De stoom verwonnen door het tweelingrad!
Jochij! roept tot den stoker nu de trapper;
En, bukkend op zijn stang, vliegt hij nog rapper

't Gevaarte voor met zegeroep: Vooruit!
Als antwoord gilt het schrille stoomgefluit.
En 't volk, van op de voor- en achtertinnen
De hoofden lachend saam, en die van binnen
Het vroolijke gelaat ter raampjes uit,
Begroeten blijden match en juichen luid.

Het lindeloover op ons hoofden klappert;
Het groene goud der Westerkimme wappert
Door dichtgestamde mastebosschen heen.
Of spiegelt parelmoerig in een veen.

Zoo snelt de stoomtram voort van vlek tot vlek,
Vertrouwlijk, vriendlijk en met lang gerek
Van schuiflen, schuivend langs de huizenrijen
Te midden kinderjuichen. En zoo rijen
We vroolijk voort; en op ons blijde vaart
Is statie, herberg; en de overste is een waard.

Lichtspel.**Aprilhemel.**

Watten wolken, blauwe kolken:
Duikspel van het zongezicht;
Zonnesperen, zonedolken;
Vloed en eb van stroomend licht.

Over barm en heuvel klimmen
Donkre schemen; 't wolkgevaart
Werpt zijn snelle reuzenschimmen
Op de lentegroenige aard.

't Is of 't werk van hemelsnaken,
Dartele englenwichten was;
Die op 't veld zoûn zonkens maken
Met een diggel spiegelglas.

Ter Kermis.

De paarden zwenken;
De djakke kletst;
En uit de slenken
Het water dretst.

De hoeven werpen
Klei in den wind;
De wiertjes knerpen
Op kiezlig grind.

De jongens, vroolijk,
Dat 't kermis is,
Bekijken oolijk
De meisjes frisch.

De huifkar schokkelt
Hun lachjes los;
Hun vreugde brokkelt
Op veld en bosch.

In jong verblijden
Vereend, gepaard,
Zoo rijden, rijden
Zij kermisvaart.

Blijde Buien.

Klaar de waterstemme schalt!
Zuiver goud is 't en gedegen,
Dat nu uit de wolken valt.
Bruis en spoel, o blijde regen!

Wolken, laat uw sluizen stroomen,
Uit uw kolken donkerblauw!
Gutst op velden en op boomen,
Levenwekkend is uw dauw!

Sprenkel, frissche stofverdoover!
Wasch het grijsbestoven loover!
Blusch het schrale stuivelmul!
Kneed ons akkers week en gul!

Laat uw felle mammen druipen,
Dat de boomen er van stuipen,
Bij het bruisen van den wind,
Laaf, als moeder laaft haar kind.

De Vesten.

maangezicht

Een wolkje striemt het roode voorhoofd van de maan
Gelijk een rimpel, en befronst haar teeder oogen.
Invaal en doodsch, naast donkre hooge barmen, staan
In looden sluimering, de waters onbewogen.

Het geelrood licht der verste gaslantaarnen plant
Zijn gouden lansen in dien stalen waterspiegel.
Hoe vreemd in maneschijn dat rechtgehoekte land
Met nergens leven, kruingeruisch, noch bladgewiegel!

De steenweg, ingesloten en geboeid, loopt sluipend
De stad in, dichtgeogde muren langs, en, kruipend
Aan staven, glipt door d'oven van de donkre poort.
Het stappen van den schildwacht galmt door 't eenzaam oord.

Oogst.

Stadsfosforescentie.

Opzilverend in den zwarten nacht,
en stralend uit als 't zeeëblikken;
afglorend eene nevelvacht
van licht doortinteld, dat verdikken

de duisternissen in het rond;
een reuzen glintor onder struiken
bij donkren avond; het ontluiken
van eenen grauwen morgenstond;

de witte sluier dien een spook
na zich sleept langs de wijde kimmen;
of, na 't beleg, een stad in rook:

zóó ligt de verre stad te glimmen.

Dorpsherberg.

Een dak, zoo laag dat gij met uitgestreken arm
Het raken zoudt, verscholen onder hooge boomen;
Een rosse venstergloed robijnt door 't duister; stroomen
En gutsen doen de buien in het windalarm.

- 't Is beter binnen, baas, dan buiten'. En zedroomen
En rooken voort dat 't smoegelten voelen 't goed en warm
Rond rooden haard. Bij pot en pint is niemand arm;
Een klop: ze laten nog eens volle glazen komen.

Staat tiktakt de eiken klok; de bulderwinden wakkeren
De vlammen aan en doen de schadden hel opflakkeren.
De schoorsteen sijfelt schrill, of doedelt dof en zwaar.

De buien bonzen dwaas en klettren op de ruiten.
Een luik slaat ramlend toe met fellen bof. Voorwaar
Die heeft gelijk: - 't Is beter binnen, baas, dan buiten.

I**De Beek**

Het glinstrend beekje hutselt
Zijn kroezelwater voort;
Het zuit, het scholpt, het klutselt,
't Klabotst langs groenen boord.

Dan, megeglanst in 't blakke veld,
Zoekt het naar koelte, rept en snelt
Naar lommergrot en looverkluft
 En keuvelt en vertelt
 Aan bloempjes wuft,
 Aan bloemptes jent,
Van leven, liefde en lent.

Daar duikt het onder heesterwelfsels; onder
Een looverluifel, dicht van dikke bramen;
En 't kraait: 'Wie volgt mij en wie kan mij ramen?'
En glipt dan vluchtig onder eenen vlonder,
En roept lief stoeiend: 'Zon, waar ben ik nu?'
Duikt op aan d'andren kant: 'k Ben liefst bij u!
Piep, zonneken! 't Is heerlijkst in uw schijn.'

Zoo speelt het beekje, stuwt een takje voort;
En wil alleen maar zoet en lieflijk zijn
En leeft in blijdschap langs zijn groenen boord.

II

Het glimmert breeder nu langs wijde weiden;
Het wast en tracht zijn oevers uit te spreiden.

Het duwt zijn ellebogen in een kreek,
En 't is geen beekje meer maar 't is een beek.

Nu is het speelsch er af. Ze kronkelt minder;
Ze is prat en preutelt luid en stug. En ginder

Langs gors en griendland wordt zij nog zoo fier:
't Is nu geen beek meer maar 't is een rivier.

Zij knakt het riet en snokt het wisch aan stukken;
Zij droomt van dikke stammen uit te rukken;

Zij morzelt al wat klein is, zwak en broos
Want macht geeft trots en hoovaardij maakt boos.

III

Laatdunkend stroomt zij voort. Ze is breed genoeg,
En diep genoeg dat zij wel schepen droeg.

Zij wordt gewis een landstroom, die zal spiegelen
De sterren en waarop kasteelen wiegelen.

Zij droomt zich overkield en dichtbemast
En beurend hoog een rijken wereldlast.

Zij werpt haar bruis op de oevers, gaat aan 't klotsen
En schuimt en klatert tegen zoom en rotsen

Zij nadert hare heerszucht, haren droom;
Zij naakt... en valt in d'afgrond van den stroom.

Het Zonnespoor.

Wie eens de zee zag bij zonsondergang
Als de eindeloosheid zingt haar avondzang,

Die heeft zijn oogen blindgestaard op 't vonkelend
En breede zonnespoor dat over 't kronkelend

En deinend zeevlak naar den einder liep.
Die heeft gewandeld over 's afgronds diep,

Aan Godes hand en zonder Petrus' schromen,
Naar 't gouden land van zijne vrome droomen.

Hoe hoopvol hieldt ge dan den blik gericht,
Nu zonneblind op 't zinkend zongezicht!

Gij hadt den weg ontdekt die ons kon leiden
Naar 't heimvol land waar duurbren ons verbeiden!

Maar... 't spoor verzwond en, ongestuim en vaal,
Zwolg de afgrond weer den weg van 't Ideaal.

De Sleutelbloem.

IN HET ALBUM VAN ***

Er is een bloem die klaar en slank
Uit 't eerste zonlicht wordt geboren;
Die geeft een heldren gouden klank
Wen de aarde nog in lange voren

Voor zonnevaag naakt open ligt.
Zij gloort, wen dolle Maart de buien
Nog op het vriendlijk blauw gezicht
Van lentehemel saam doet kruien.

Haar licht glanst zacht op fulpen steel,
Hoog boven blaren van fluweel,
Wijl nog door valuw beukenhagen
De wilde Westerwinden jagen.

Zij beurt haar krans van klokjes klein
Het liefst langs sompe, soppe zoomen
Waar zilvren waterlachjes stroomen,
En straalt daar blij en kuisch en rein.

Mevrouw, als ik dat bloempje wedervind,
Dan koost en streelt me zoele lentewind;
Dan gaat in mij iets open; - uit 't verleden
Waait mij iets toe en wordt een stond het heden.

En telkens als ik u, Mevrouw, ontmoet
Gaat er iets open nog in mijn gemoed.

De Wind over de Stad.

Hij luidt zijn zware doffe klokken
En muit onstuimig en verwoed;
En raast zijn wildzang op de nokken
En blaast zijn bulderig getoet.

Hij schuifelt op de hooge schouwen
Zijn langgerekt schriltonig lied
Zoo float in Griekenlands landouwen
God Pan op 't zevenvoudig riet.

Rendez-vous.

De regen sijpelt,
Wat 'n hondenweer!
Lijpert en sijpelt
In den avond neer.

De steenen glimmen;
Elk slenkje glanst;
De straat is vol schimmen,
En 't gaslicht danst.

Vrouwen schrijden
Bemodderd, besmeurd,
Onder koepels van zijde,
De rokken gebeurd.

- Hee, jongen!... Wat zoek je,
Wat hoop je, wat wacht
Gij in dat hoekje,
Bij regen en nacht?...

Hij wacht daar geduldig,
Gedooftzaam, gedwee,
Onnoozel, onschuldig,
Te vroom en te vree.

Door winden omjakkerd,
Daar baadt hij in 't nat;
't Is of men den stakkerd
Gaan kielhalen had.

Hij ploddert in 't water,
Het druipt van zijn pij:
't Wordt laat en 't wordt later,
En 't uur is voorbij.

In droevige droomen,
Daar gaat hij voort:
Zij is niet gekomen
Ondanks haar woord.

Gelukkig zijn

AAN HENRY SCHEPMANS.

BOEKWAARDER DER ANTW. STED. VOLKSBIBLIOTHEEK.

Heel rustig liggen in de jonge groeze
vlak onder lommermilden wilgenboom;
de klare beek aan zijnen voet zien kroezen,
zien schuren groene ruigte langs haar zoom;

't gevlerkte bloempje van de wilde wikke
ontdekken aan de een zijde; aan de ander zij
de pinksterbloem en rond u 't kuische blikken
der madeliefjes; er de honigbij.

Op suikren klaver aan-en-af zien schommelen,
haar brom-brom om-en-om u hooren hommelen
wijn ginds een wispeling, een zwateluisch
door 't koren sliert; en ver van honk en huis

Van weg noch steg te weten; weildedronken
van licht en lucht, van loover, zonneschijn
geluiden, geuren glansen, bloemenlonken:
hee, Schepmans, vriend, dat is gelukkig zijn!

De bloemekens van den nacht.

De lente-avond luifelt zacht
De madeliefjes toe,
Want kinderoogjes zijn bij nacht
Van 't lieflijk lonken moe.

Maar boven bosch en heuveltop
In velden van azuur,
Daar luiken andre bloempjes op,
De bloemekens van vuur.

Dezelfde hand die hier op aard
Befloerst de bloemenpracht,
Ontsluit omhoog den wondergaard.
Der bloemkens van den nacht.

Maangezicht.

Snel vliegt het zwerk. De koude, maan gesmeed
Uit eeuwig goud, staat pal. De wolken drijven
Haar blinkend rad voorbij, alsof de maneschijve
Tot wagenshot het hechte zwerk versneed.

De maan, gesmeed uit eeuwig goud, staat pal.
En niet alleen die ijdel wolken vliegen
Voorbij, maar àlles zoo; en allen tiegen
Wij heen, tot dat er niets meer wezen zal;

Tot gansch het ondermaansche zal versterven;
Als vormelooze bajert om zal zwerven;
Tot, als een graflamp, 't eeuwig manelicht
Een doodschenschijn werptop het aardsch gezicht.

De Vijver.

Een wrange houtgeur waait in 't vochtig loof
der hazelaren, door een zomerbui
gedrenkt en siddrend nog in reiner groen.
In 't schamel, bruinend avondscheemren glimpt
de vijver, vlamig moorend als een kleed
van zware zijde. Donker ruischt de kruin
der boomen; donkrer nog het dicht struweel
waardoor nog droppen zijgen. - 't Watervlak
wordt langzaam gladder, doffer, grijs en vaal,
en 't ligt in 't felp der groeze neer, gelijk
een stalen schild, gelaten door een reus.
En wen de nacht dra, zwart als weduwfloers,
stil, onbeweeglijk, in 't gebladert hangt,
is 't of de vijver naar omhoog in 't ruim
blijft staren, als een sterblind monsteroog,
strak, zonder wimpers, pogend 't nooit doorpeild
geheim te peilen der onmeetlijkheid.

Het Rozen- en het Zielenland.

Bij het afsterven van het elfjarig kindje, John Hoornaert-Dens.

AAN DE MOEDER.

Gij kocht schier zelve met den dood
Het gillend leven uit uw schoot,
En thans hoor ik uw droef gesteen:
'Waar is het arme kindje heen?
'Waar is mijn zoete lieveling,
'Dien ik in blijde smart ontving?

Hoe kwam uw heilzon tanen!
Bedauw nu met uw tranen
De hagelwitte bloem
Nog gisteren uw roem;
Bedauw het nooslijk wichtje,
Dat sluimerend gezichtje,
Die lipjes zonder lach,
Die oogjes zonder dag,
De lonkertjes geloken,
Die flonkertjes gebroken:
Uw lieven kleinen John,
Uw morgendstond, uw zon.

Hoe brak dat zieltjen uit zijn leestje?
Waar bleef het vlammetje, het geestje
Dat huppelde door 't rozig kind,
Door armpjes lenig, beentjes lind?
Het klapwiekt nu op bloesemgeuren
Naar dit geheimvol, wonder Oord,
Waarvan geen oog iets mocht bespeuren,
Waarvan geen oor ooit heeft gehoord.

Naar 't paradijs, waar dat de woon is
Van al wat goed is, lief en kuisch,
Wat windeblank en eël en schoon is,
Daar toog het heen op vlerkgesuis.
Daar tiegen ook ons rein gedachten,
De doom der ongerepte bron,
Het maangeglim der winternachten,
De roze lach der avondzon.

Daar tiegen heen het juublend lied
Des leeuwriks, klimmend uit de voren;
De lange ruisch van 't zwaatlend koren,
De reuzeling van 't leuterig riet.
Daar tiegen heen de lach der kinderen;
De blos der roos, de lentewind;
De woorden die de smarten linderen,
Daar toog het zieltje van uw kind!

Daar stoeit zijn blankheid en zijn blozen
In lelieblank en rood van rozen;
Zijn heldre blik uit blauwig oog
In nuchtren dauw van 's hemels boog.
Daar is uw lievert heengevlogen
- Gelokt, geschaakt naar 't Wonderstrand
Als dauw door 't zonlicht opgezogen -
Naar 't rozen- en naar 't zielenland.

Maart 1898.

Bij het Graf

VAN JAN JORIS MULDER.

Een blinkend licht lag op den zerk;
Een schimme was de witte berk;
'k Heb bij 't geliefde graf gestaan
In stillen nacht en blanke maan.

Geen ritsling ging er door de kruin;
Maar 't maanlicht glom in 't looverbruin
En 't had met vlokken licht belaan,
Als vlokken sneeuw, de stille blaau.

Niets ruischte er in dit duister oord,
Noch fluisterde er een levend woord,
Op zerk en berk bleef ijskoud staan
Dat loodblauw licht der strakke maan.

Daar onder zwijgt voortaan de stem,
De zoete Vlaamsche stem van hem,
Die, ach! zoo vroeg is heengegaan
In stillen nacht, bij blanke maan.

Allerzielen.

't Heeft in neveligen avend
Klaaglijk over dood geluid;
Donkre zwermen stormden dravend
't Galmgat van den toren uit.

Op zijn steenen reuzenhoren
Blies de Dood en toette bang;
Uit den loggen, hoogen toren
Bomde dof de doodenzang.

Op de zwarte velden vielen,
Vielen loodzwaar te allen kant,
Vielen smeekend voor de zielen,
Klokkeklanken op het land.

't Kerkdak rijst nu, - als de roeve
Van een doodkist, die daar wacht,
Tot zij neerdaalt in de groeve,
In de groeve van den nacht.

Sterren staan als zilvren tranen
Op de lamfers van het zwerk;
Staan op nachtelijke vanen
Die omvloten 't schrijn der kerk.

In den toren zwijgt de klokke,
En het graflicht van de maan
Blijft bewakend op de nokke
Van de reuzen doodkist staan.

De Narrenbel.

Hij sprak met eene stem, gedommeld
En zacht, als kwam zij diep:

‘Ik hoor
Ze altijd, altijd!... Ze rinkelbommelt
In mijne hersens voort... Aldoor! aldoor!

Wat klokke dat ook moge luien
Met zware galmen in mijn hart:
De stormklok 't gistend brein opruien;
De beeklok tampen; traag en zwart

En bang, de doodklok rouw verkonden;
De feestklok juichen plechtig-blij; -
Toch klepelt door die stalen monden
Een dwaze narrenbel voor mij.

Haar schrille, gekke tonen rinkelen,
Raaskallen, bokkespringen wild dooreen;
Doen dartele arabesken krinkelen
Door strenge en eedle lijnen heen.

Ze tingeltinkelt staag daar binnen;
En ratelt dol door elk akkoord;
En schaterschalt door droeve zinnen;
En rimmelrammelt immer voort.

Ze zal mijn brein en ziel verdelgen.
Soms beiert zij en wekkert af
Alsof een veder brak: dan velgen
Van 't rad al mijn gedachten af.

Hoor! hoor!... dat rinklen weer beginnen!’

Ik zag zijn angstoog wijl hij sprak.

Nu is het midnacht in zijn zinnen
Ook zwijgt de bel: de veder brak.

Regenvreugde.

Weer ronkt de regen rond het huis
En schuimt en bobbelt langs de straten;
En dretst en spoelt en stroelt, dat bruis
En schuim, haar witte vlokken laten

Waar 't water blij den ronden mond
Uitbuitelt van te nauwe goten.
Hoe vreugdig soest de regen rond
Het huis! Hoe komt hij gul gespoten,

Met felle gulpen van het dak!
De droppels sprenkelen en hippelen
Dat waterbellen dicht bestippelen
En dansen op der slenken vlak!

't Zijn klare stolpjes van kristal
En 't zijn fonteintjes die daar springen
Omhoog, in driesten droppelval.

Hoe blij om 't huis dat waterzingen!

Einde-Oogst na de lange Zomerdroogte van 1899.

Tooneelkunst.

AAN HUBERT LAROCHE

Uw kunst, Laroche, is van ons kunst het leven,
De blos, de gloed die kleurt het vale woord;
Zij weet een lichaam aan ons droom te geven,
En ze is de zon die door ons wouden gloort.

Zij maakt genaak-, genietbaar en zij sprinkelt
En spat in vonken uit des dichters gloed.
Zij weent... ons tranen vlien! Zij lacht... er rinkelt
Een schaterlach die 't welfsel daavren doet.

Keizerin Eugenie.

Ik zag haar niet, toen schoon
En machtig als niet ééne,
De stralen van haar kroon
Den aardbol overschenen.

Toen zij, vorstin van 't land,
Ging in een weidsche wereld,
Behoepelrokt, bekant,
Beëdelsteend, bepereld.

Toen in het lichtend spoor
Dier bejuweelde weelde,
Dier schoonheidsmeteoor,
Een wufle hofstoet speelde;

Toen was het naar haar wil
Dat gansch de wereld blikte;
Toen was het naar haar gril
Dat zich de wereld schikte.

Nu gaat zij afgetreurd
Langs stille donkre paden,
Waar zij haar droefheid sleurt
In strenge rouwgewaden.

Geen keizer aan haar zij,
Geen stoet, geen onderzaten:
Zóó zag ik haar van bij,
Alleen, alleen, verlaten.

Negerkop

Een schrilwitte lach van schittertanden
In lippen, als wijndroesem en met breede randen.
Oogen, blikkend blank uit blinkend zwart,
Sluw en slim, zonder geest noch hart.
En, boven het glimmend gladde gelaat dat lacht,
Ringentjes haar, kroezelige schapenvacht.

Kroegheil.

In maffe, duffe kroeg bij bier- en tabakdampen
Het helder, stralend denken verslampampen;
Er teemen uren lang; op 't eind, als nieuwigheid,
In ijl en troebel snappen over eeuwigheid,
Met tongen van den nacht het hoogste Licht bespreken;
In luid getier en wild geraas de leege pinten breken;
Met vuisten boffen; pooien 'lijk een tempelier;
En eindelijk dan opstaan als een okshoofd bier;
Laveerend zijnen vollen romp naar huis verwiggelen;
Rammeien luik en deur, van pad in gracht ontriggelen;
Te spade rijzen na den rooden morgenstond,
Met vunsheid in den geest en nadorst in den mond;
Het bonzend aderkloppen duigen met de handen,
Als zou het barsten zonder praam van hoepelbanden;
Dan 't gloeiend hoofd te koelen hangen in den wind:
Dat is zooals 't geluk dat ge ter kroege vindt!

Soms moet de geest ook zomervagen

Aan Kunstenaars

Soms moet de geest ook zomervagen,
Verweelderigen in een droom;
Het nietsdoen dijt, 't zal vruchten dragen:
Och! scheldt u niet voor traag en loom.

Neen! 't leven niet verijdeltuiten,
Verhoetlen en verkwanslen gaan;
Maar als de lente wenkt naar buiten
Dan ruime, breede vlerken slaan!

In vunze, grauwe, groeze straten
Verkrimpt de geest door ledenvang;
In 't vrije droomen, beste maten,
Schept kleur en lijn, en beeld en zang.

Ik weet het wel...

Gan de carriero, doulou d'oustau. Straatgeluk, huiselijk druk.
PROVENÇAALSCHÉ SPREUK.

Ik weet het wel, hoe 't wezen moet
En ken de rechte baan;
Mijn trouwe gids is mijn gemoed
Ook waar geen bakens staan.

Ik weet het wel waar elke weg
Mijn stappen henen leidt;
Spreek van beleid noch overleg,
Het moet me niet gezeid.

Ik weet het wel dat ik alleen
De koninklijke baan,
De breede heirbaan mag betreen
Geen zijweg in mag slaan.

Ik weet het wel, en 't is mijn schuld
Loop ik den weg soms mis;
Ik weet wat goud en wat verguld,
Wat echt, wat glimpig is.

Ik weet het wel waar ik 't geluk,
't Oprechte, vinden zal;
Ik weet waar dat ik wee en druk
In de open armen val.

Ik weet het wel, door hart en geest:
't Geluk ligt aan den haard;
Maar och! een kermis en een feest
Zijn ook een geesling waard.

Dichten.

In 't vrije wordt het edel dicht ontvangen,
Een rein en onbevleete ontvangenis:
Het borrelt op in ongestemde zangen
Die klatren welig, gulzig, frisch.
Het is een hoog en sterk verlangen
Te zeggen wat uw weelde en blijheid is.

Gij die door 't lenteleven...

Gij die door 't lenteleven
Uw blonde lokken draagt,
't Geluk u steeds omzweven,
U trouw omstoeien zaagt.

Laat niet uw hoofd, vol lijden,
Van sombre droefheid zwaar,
In uwe hand neerglijden
Om 't mooie van 't gebaar.

Laat zonzangen schateren!
Laat frisch het jonge lied
Uit blijde borsten klateren,
En vrijt de smarte niet.

Neen, wenkt niet in uw droomen
Die zwartgefloerde schim:
Te vroeg nog zal ze komen
En donkren aan uw kim.

Dàn, luistert naar het breken
Van 't zwaarbepoefde hart;
Slaakt, wijl uw tranen leken,
Een krijsch van echte smart.

Lettervrienden.

Nusquam tuta fides.

Hier is de kring der goede lettervrienden!
Gezellig rooken zij hun pijp van vree;
Maar zoeken voor elkander toch en... vinden
Zerpzoete woorden, eggig, wrang en slee.

Een deunt iets op: ze wenschen hem geluk
En noemen 't werk een eenig meesterstuk,
Dat heel de wereld zal bewonderen!...
Die hoort het zeker toch te Keulen donderen?

Ze vinden alles mooi, vol kleur en leven;
Hij keer' zijn rug eens voor een enklen stond,
Ze zullen dan hun ànder oordeel geven:
Ze blazen koud en heet uit éénen mond

Wee die zijn ooren naar die vriendjes hing!
Wat ook het oordeel weze dat ze u geven'
't Is of ge op spinnerag zoudt weven.
O Gijssel nooit uw ziel aan zulken kring.

Blijf eenzaam als ge 't kunt: 't alleenig droomen
Is vruchtbrer dan het drukstgekout; laat stroomen
Uw eigen hartebron en werk en dicht
In 't vrije liefst, en raar bij lampenlicht.

In een Album.

Een dichter heeft zijn rijkdom niet
Als gouden munt op zak:
Noch ooit zich op met zang en lied
Als met zijn Zondagspak.

Een dichter draagt zijn harteschat
Niet onder zijne hand,
Alsof hij maar te putten had
Altijd en te allen kant.

Een dichter draagt zijn blauwen droom
Met zich niet overal;
Hij komt op hem, de azuren droom,
Hij komt als hemelval.

En daarom spreekt hij zijne taal
Niet altijd als hij wil;
Wel is zijn hart eens dor en schraal,
En ligt zijn luit eens stil.

Voor bloemen uit uw eigen tuin...

Voor bloemen uit uw eigen tuin
O geef ons nooit geleende weelde;
En vrijn geen hard, geen log arduin
Met oude, doodversleten beelden,

Geef honig, geef ons geen venijn;
Rijp ooft, geen wrange, groene kersen;
Zing zangen, knoei geen kreupelverzen.
Geen, smakend kant als vaatsche wijn;

Geen dichten saai, geen taai als leer;
Geen amper, zuur, als beursche vruchten.
Waarvan de nasmaak, zerp of kweer,
Oprispt met ongevraagde luchten.

Het leven

Ze kennen best den prijs
Van ieder uur en stonde;
Zij heeten vroed en wijs:
Maar hebben niet verstaan,
Door noestheid voortgedreven,
De waarde van een leven,
Van 't vluchtige bestaan.

Of vindt ge nu dat ik
Een kostbren tijd verleuter
Als ik naar wolken blik,
Of naar een schaamlen kneuter
Zoo hartlijk luistren blijf?
Ge noemt dat tijd verloren?
Ik vraag: werd u geboren
Een ziel in kleiig lijf?

Het Geluk

Ik had mijn vreugd,
Mijn heil gezocht,
Waar nooit mijn domme jeugd
Eén dag haar vinden mocht

Ik heb mijn net
Geworpen a an
Den andren kant en het
Is beter dan gegaan.

Maar altijd bromt
't Verleden nog
Mijn ooren bal; en komt
Mijn boot in 't oude zog.

Dan flapt het zeil
Ontredderd rond;
Dan stoot op klippen steil
Mijn boot en raakt den grond.

En al wat dan
't Net boven haalt
Is slib en wier en kan
Maar dienen voor de vaalt

Aan rechterkant
Alleen is 't veil;
Te keur en voor de hand
Ligt vreugde daar en heil.

Paul Verlaine

Verlaine, o arme dichter, maaglijk kuisch
En bijzig wuft; in uwe monnikskluis
Van rein betrachten, driester aangevochten
Door 't welig, kriele vleesch, vol dartle tochten
Dan de Eremijt door geilen, helschen stoet, -
Hoe klinkt het wijs en waar uit uw gemoed:

‘Wees brons en marmer, maar wees vleesch vooral.
Ja, hoogmoed hebt ge nodig, want hij zal
U meerder dienen in het ijdel woelen
Dan 't eigen bloed dat door uw hart komt spoelen.

'k Wil zelfs de preektaal hooren uit ùw mond
Gij die ze in vleesch- en zielelijden vondt:

Leef om te lijden, lijd om uit te boeten,
Boet uit en leef, en dan zult gij weer moeten
Voor moed en voor volharding bidden, om
Te leven in dees eeuw en wereld, dom
En zoo erbarmlijk spottend.'

Lieve dichter,
Uw eerlijk zwak-zijn, maakt ons zwakheid lichter
Om dragen; en gij, kreupel, leert ons gaan,
Zijt ons een steun en leidsman op de baan.

*Sois de bronze et de marbre et surtout sois de chair:
Certes, prise l'orgueil nécessaire plus cher
Pour ton combat avec les contingences vaines,
Que les poils de ta barbe ou le sang de tes veines.
Mais vis, vis pour souffrir; souffre pour expier;
Expie et va-t'en vivre et puis reviens prier;
Prier pour le courage et la persévérance
De vivre dans ce siècle, hélas! et cette France,
Siècle ei France ignorants et tristement railleurs.*

Uit BONHEUR XIV van Paul Verlaine.

Aax Guido Gezelle.

'k Weet niet of er nog wel één is
Die een tale zingt als gij,
En ik vind dat alles klein is
Nietig, en als wanklank bij
't Zilverzuivre klingeclangen,
't Zalvendzoete zingezangen,
Van uw rijmval, van uw lied:
Neen zoo'n tweede'n is er niet.

Laat gij 't ranke riet zacht ruischen,
Zingt gij van den wilgeboom,
Van het wilde windenbuischen,
Van den landschen morgendoom;
Is 't aan Leie of is 't aan Mandel,
Dat ik in uw zangen wandel:
In welk jaartij, in welk oord,
Heerlijk, heerlijk klinkt uw woord.

Uw Gebeden, uw Gezangen,
 't Dubbel Rijmsnoer om en om
 Jaarschen Tijdkrans opgehangen
 En zoo menig Kerkhofblom;(*)
 't Is één geuren als van rozen,
 't Is één streelen en één koozen,
 Spruiten doet, gij zijt bron,
 Stralen doet gij, Vlaamsche zon.

Maerlant's tale ligt bestorven
 Op uw zangerigen mond,
 't Zuiver Dietsch, het onbedorven
 't Dietsch zooals dat Maerlant vond.
 't Fransch moog' Vlaandrenland omrasteren
 Vlaandrenland zal niet verbasteren
 Zoo ùw ziel in Vlaandren leeft,
 Uwe taal op d'adem zweeft.

(*) *Kerkhofbloemen; Gedichten, Gezangen en Gebeden; Tijdkrans; Rijmsnoer om en om het jaar*, zijn vier dicht-bundels van Guido Gezelle, de twee andere heeten *Dichtoefeningen* en *Liederen, Eerdichten en Reliqua*.

'k Hoor uw blijde rijmen dingelen,
'k Hoor ze klaatren hoog en hel,
'k Hoor uw bonte woorden klingelen
Als een spranklend beiaardspel!
Nachtegaal der Vlaamsche streke,
Nachtegaal der Mandelbeke,
Vlaandrens duurbre, reine zoon,
Vlaandrens roem en Vlaandrens kroon.

Tooneel.

Betulband met papieren rozen,
Met gleis dat klaterklinkt;
En groot op haar kartonnen broozen,
Gepleisterd en gesminkt;

Zoo staat in glimpig, bluffig pralen,
De vaal tooneelgodin;
En spiegelhars, in blikken schalen,
Kwalmt standers uit van tin.

Een dichter zal toch eens in 't leven
Haar offren hart en geest;
Den bloesem van zijn droomen geven,
Zijn pit en zielekeest.

Doch rept hij teere, gazen wieken
Dat hij het voetlicht vlucht!
Of zijn ze roze als 't morgenkrieken
Dat hij 't beduimlen ducht!

Maar klept hij grauwe, trijpen schachten,
Geschubd met amiant,
Dan mag hij 't smoezelen verachten
En 't schroken van den brand.

Spreekwoorden-wijsheid.

Het spiegelt zacht als gij u in een ander spiegelt:
't Gestrane schip is u een baak in zee;
De dief alleen leert niet, zelfs als zijn maat alree
Hoog aan de galg en aan de stroppe wiegelt.

Moederhanden.

Is nog de nacht zoo guur, de kluis zoo arm,
Toch dekken moederhanden altijd warm.

Snuistergeld.

Als ons de groote Munter sloeg, is 't of
Hij voor het kind des Zesden Dags, toch maar
Eén enklen vorm bezat; en ééne stof:
Onedel koper; - en één beeldenaar.

Pauweneed.

Als de officieele bekers in de hoogte rijzen,
U, in een dronk, 't luilekkerland wordt voorgezet,
Denkt dan en zegt gerust, op middeleeuwsche wijze:
Nogmaals een pauweneed bij wijn en bij banket.

Hemelgesmijde.

Avondstar en sikkelmaan
Nevens een te flonkren staan;
Wonder, schittrend luchtjuweel:
Gouden spang op blauw fluweel.

In Wel en Wee

In stille zwoelte van den Zomer gloeit,
De kimmen rond, de sterrenpracht;
Maar, Liefste-mijn; de sterrentuin die bloeit
Ook in den griezeligen winternacht.

De Sterren trekken onze blikken naar omhoog.

De sterren trekken onze blikken naar omhoog,
Ons blikken en ons hart. En stille hoop en vree,
En moed en goedheid dalen van den hemelboog.
Maar niemand ziet de sterren in de nauwe stee:
Op de enge straten ligt een groezig floers voor 't oog.
Ga naar het open veld of naar de blakke zee,
Daar trekken sterren hart en blikken naar omhoog.

De Koning der Natuur.

Een gore schobbejak, die zijne schonken schuurt
Aan zomerzijde van zijn krocht, en voor zich tuurt
Met loomen blik; die zijne pruim al eens verkevelt
En bruin kidst, ziet - terwijl hij daar zoo suft en revelt,
In 't mul, een onslievrouwenbeestje, goud en rood:
En met zijn holsklok trapt hij 't zonnig diertje dood.

Rijmen.

'k Min bij voorkeur zeeke rijmen,
Die 't een vers aan 't ander lijmen;
Beter daar dan andre staan:
Zooals ook de honig-ijmen
Liefst tot zeeke bloemen gaan.

Rijmen, zoet om aan te snoepen,
Rijmen, die elkander roepen,
Rijmen, van éézelfden tuil,
Die ik uit de rijmengroepen,
Voor geen enkel ander ruil.

Wappren doen die als pennoenen,
Schettren doen die als klaroenen,
Stralen als het zongezicht;
Aadlijk staan die als blazoenen,
Schrikklend, schrankend in 't gedicht.

Aan mijn Gedichten.

Gaat wiegen luchtig als een veer,
Op landschen wind gedreven,
Mijn rijmpjes klein, mijn woordjes teer,
Ontkiemen wilt en leven!

Gaat zoeken naar het gastvrij huis
Waar gij u neer kunt vlijen;
En zwerft tot gij, als 't vruchtepluis,
Een grond vindt tot gedijen.

Mijn Lezers.

Wie is er die des nachts verlaat
't Gewoel der steden, en die gaat
Waar bosschen staan en blaren fluisteren
Naar 's nachtegaleliedren luisteren?

Hoevelen zijn er zoo? En wie
Laat voor een geur van poëzie,
Voor woordjes die daar zijn en zingen,
Zijn vreugde en zijn beslommeringen?

Hoevelen zijn er zoo? 't Is raar
En averechts, maar toch is 't waar:
De poëzie bloeit minst in tijden
Van kalmen voorspoed, meest van lijden.

De Bank zuigt geld met reuzenslorf;
De Beurs gonst als een bijenkorf;
De reede staat vol masten, wimpels,
En 't voorhoofd van den klerk vol rimpels;

De Rechtbank kibbelt fel en druk
Tot meerder baat, en meer geluk
Van het getabbaard gild der rechters,
En der gebefte tongenvechters;

En Koffiehuis en Schouwburgbak
Zijn vol, als ieders buil en zak;
Het goud berinkelt mild de toegen
Voor wijn, voor lieve lodderoogen;

En naar den hartgalm, zieleklank;
En naar den zachten woordenzang
Van dichters, wil er niemand hooren.
Wel ruischt het lied, maar 't gaat verloren.

Wie luistert? Bij een bloemenraam,
Het boek ter hand, en met een naam
Op lippen frisch, maar 't hartje bijster
Van liefde, eene lieve jonge vrijster;

Een moeder, naast haar blozend wicht
Dat, roos in blank, te zuilen ligt;
En die, bedwelmd van moederwonne,
Zich laven wil aan reine bronnen;

Misschien een dichter hier en daar
Die tokkelt op een eigen snaar..
Zoo kunnen er toch twintig wezen,
Die mijne liedren zullen lezen.

Zingt dichters! - Luistren er niet veel
Gij zingt voor ieders beste deel!
Zingt, dichters! Voor u zelf, gelaten...
En weest gelukkig, beste maten.

Zangspelen

't Minnebrugje

VLAAMSCH LANDELIJKE ZANG-SOTTERNIJE IN ÉÉN BEDRIJF

*Wij zongen bei dit landspel op een brozen halm;
Wij floten 't luchtig op een schamel riet;
Het geeft geen hoogen en het zoekt geen trotschen galm,
Ons opgeruimd en ongekunsteld lied,*

't Minnebrugje

ZANG-SOTTERNIJE IN ÉÉN BEDRIJF WOORDEN VAN RAFAËL VERHULST MUZIEK VAN
ARTHUR VAN OOST GEPRIMEERD DOOR DEN STAAT

Spelers:

HANS, de liedjeszanger.

BAAS NORK, Kastelein van de herberg 'In den Bonten Os' schout van 't dorp Bloemendal.

ROOSJE, zijne dochter, glundere en vroolijke herbergdeerne.

WILLEM van den Molenaar.

Kermisgezellen, jongelingen en jonge vrijsters van 't dorp in kermistooi.

Speelt in de XVIIIe eeuw.

Tooneelschikking.

Het tooneel wordt door eene kronkelende beek verdeeld, waarover een vlonderdje ligt.

Langs de beek in 't verschiet, wilgentronken, lischbloemen, riet met zwarte kolven.

Links van den toeschouwer is het grondgebied van het dorp Bloemendal. Kerktoeren met vlag op in de verte. Er staat een landelijke herberg: In den Bonten Os. Laag dak maar Vlaamsche welstand en zindelijkheid.

Het voorplein der herberg vol tafels en stoelen.

Rechts van de beek wordt het dorp Zilverbeek verondersteld. Men ziet slechts een molen in de verte.

't Is Zondag en op Bloemendal is 't kermis.

Feestelijk uitzicht; boerenopsmuk: vlaggetjes, meien, die onderling met bonte kettingen van papieren schakels zijn verbonden.

Naast den vlonder, aan weerskanten, een gelijkloidend opschrift:

Gemeente Bloemendal, verboden doorgang op straf van boet.

Gemeente Zilverbeek, verboden doorgang op straf van boet.

't *Minnebrugje* werd voor de eerste maal op het Vlaamsch Lyrisch Tooneel van Antwerpen opgevoerd in Februari 1898, onder het bestuur van den heer Karel van Walle.

* * *

Rolverdeeling:

Hans	Hr. Bernard Tokkie.
Baas Nork	Hr. Johan Schmier.
Roosje.	Mej. Kamphuizen.
Willem	Hr Jan Tyssen.

Eerste Tooneel.

Baas Nork in de weer met rangschikken van stoelen en tafels.

B a a s N o r k

(Brommig)

Hee, Roze, hier!... Wat staat ge daar te droomen?
Is hier dan niets te doen? is alles klaar?
Of, moeten er geen kermisgasten komen?
Haal stoelen bij en zet nog tafels daar!

R o o s j e

(Vroolijk)

Ei, vader, 't zal niet noodig wezen!

N o r k .
En waarom niet?

R o o s j e .
Omdat van 't jaar
Voor volksgewoel niet is te vreezen.

(Naar Zilverbeek wijzend)

De vreugde, vader, kwam langs dààr.

N o r k .
Wee die den vlonder durft betreden!
Hem rouwde dra zijn overmoed!

R o o s j e .
Wie waagt op 't brugje zijne schreden?
Zoo'n euveldaad wordt streng beboet.

N o r k .
Wee die 't verbod versmaden zouden!
Ik, schout, ik zal ons eer ophouden.

R o o s j e .

Het wordt een jaar nu, dag op dag,
 Toen wapperde ook de kermisvlag
 Het ging er vroolijk maar, och Heer!
 't Was 's avonds geene kermis meer.

N o r k .

Die smaad wordt nimmer uitgewischt.

R o o s j e .

Wat is toch de oorzaak van den twist?
 Ha! ha! ha! ha!....
 Het is een kinderspel
 En 'k ben beschaamd dat ik 't vertel.

N o r k .

(grimmig)

Maar zie dat dwaashoofd nu eens lachen!

R o o s j e .

Omdat een Bloemendalsche jongen
 Door eene Zilverbeeksche meid,
 Voor nieuwe liefde werd verdrongen
 En 't nieuwe lief ten dans haar leidt:

Daar slaat de gansche tent aan 't muiten
 Twee kampen worden handgemeen,
 Het volk vecht binnen en 't vecht buiten
 En 't vecht, ei, om die blauwe scheen.

En sinds een jaar nu, om de grillen
 Van eene vrijster zonder trouw,

Is het gekakel niet te stillen
En kathalst voort de gansche gouw.

N o r k .

(Bitsig)

Was dat geen hoon, geen smaad?

R o o s j e .

(Vroolijk)

Is dat een reden voor zoo'n haat?

N o r k .

En al hun listen en hun lagen,
Hun spotternijen en hun plagen!

R o o s j e .

Nu is dees beek de zilvren gordel
Niet meer die zusterdorpen snoert,
Maar 't is een grens waarop de landstreek
Gedurig kuint en oorlog voert.

N o r k .

En eeuwig oorlog voeren zal!
Dat zwoer 't gehoonde Bloemendal!

R o o s j e .

Ik weet er wel die al dat twisten
Veel liever derfden, liever misten.

N o r k .

(Heftig).

En ik vermoed
Wat u zoo spreken doet!
Pas op! dat ik u nooit betrappe
Met Willem van den Molenaar.

R o o s j e .

(Met geveinsden eenvoud)

Zoudt gij het, beste vâar,
In 't dorp gaan verklappen?

N o r k .

Wat! 'k zou u!... 'k zou hem!... 'k zou u beiden!..

R o o s j e .

Zoudt gij ons willen scheiden?

N o r k .

Ik....

R o o s j e .

Is het geen jongen braaf en knap?

N o r k .

Gij!....

R o o s j e .

Vlug met den geest, in 't werken rap?

N o r k .

Hij!

R o o s j e .

(De volgende verzen worden telkenmale door heftige gebaren van Baas Nork onderbroken)

Ik vind hem vroolijk, opgeruimd,
Een die noch plicht noch vreugd verzuimt.
Ik ken niet één zoo slank en zwierig
Zoo vroed, zoo levendig, zoo wierig.
Hij kan zoo vroo en lustig zingen,

Bij 't zoeven van de molenzwingen,
 En onder 't stof van 't witte meel
 Lacht hij zoo gul en zet een keel
 Zoo klatrend, schaatrend open
 Dat heel zijn vreugd komt in mijn hart geslopen.

N o r k .

(Ten toppunt van woede).

Hoe!

R o o s j e .

(De handjes in de heupen)

Zoo'n molen, zie, en ik molenaarin
 Dat zou me gaan en ware iets naar mijn zin.

Ik mag hem wel naar geest en lichaam lijen
 En... 'k zou het uitstaan sprak hij mij van vrijen,

N o r k .

(Stikkend)

Zwijg!

R o o s j e .

't Is met een woord een echte perel
 De flinkste maat van hier en Zilverbeek.

N o r k .

Zwijg! zwijg! zwijg!
 Dat ik u geene lenden breek!
 Ho! zag ik u ooit met dien kerel.

R o o s j e .

Och vader!....

N o r k .

En komt hij ooit hier op mijn erf

Dat ik er dan bij sterv'
Indien ik hem niet nederschiet
En u erbij!

R o o s j e .

Foei, vader! kom dat meent gij niet.

N o r k .

Gij zult hem laten!

R o o s j e .

(Met uiterlijke deemoedigheid).

Ja.

N o r k .

Gij zult hem haten.

R o o s j e .

Ja.

N o r k .

Gij zult hem vluchten en ontvlien
En nooit of nimmer meer bezien

R o o s j e .

Ja!

N o r k .

En nooit meer spreken aan elkander.

R o o s j e .

Ja!

Tenzij, gij vader, mocht veranderen.

N o r k .

Nooit! nooit! nooit!

Tweede Tooneel

Hans, de liedjeszanger, op. Luimig gelaat; pluim op den hoed; hinkt. Heeft een vedel in de een, een strijkstok in de ander hand. Bloementuil van boererozen, ruggewaarts, om dien te bestoppen. Op het 'Nooit! Nooit! Nooit!' van Nork antwoordt hij:

H a n s .

Dat zal de liefde doen!

(De muziek, begeleid door gebarenspeel van Nork, herneemt:)

N o r k .

Nooit! nooit! nooit!

H a n s .

Dat zal de liefde doen!

Nork.

(Barsch)

Wat moet gij hier?

H a n s .

't Is vroolijke Hans
 Steeds lustig ten dans,
 Al moet hij wat himpen en hampen
 Gij zult hem noch schimpen noch schampen.
 Zijn vedel is vaardig, zijn strijkstok is rap,
 Zijn snaren slaan rustloos als vrouwengesnap
 En schettren en kwettren als vinken.
 Laat Hans dan maar stromplen en hinken!

Hij vedelt, hij vedelt:
De droefheid verzwindt.
Hij vedelt, hij vedelt
U blijdegezind.

(Tot Nork, groetend)

Meneer de Schout
En baas hier uit den Bonten Os!
Wat doet u toch zoo grimmig zijn?

N o r k .

(Gebeten)

Ik lijd aan tandpijn en aan flerecijn.

H a n s .

Dag, Roosje, wélgenoemd!
Als roos in bloemendal geroemd,
En elders nog!
En elders nog!

R o o s j e .

Dag Hans, de vreugd van dorp en stee;
Gij brengt met u de kermis mee.

H a n s .

Meneer de Schout is dat een tronie
Voor eenen kermisdag
't Is of ik Noordsche buien zag.

(Ter zijde tot Roosje)

o Roosje, kijk eens op mijn rug.
Van wie die rozen?... Kunt gij 't raan?

(Ter zijde tot Nork)

Wees binnen 't uur hier op de brug
Indien g'er in de boet wilt slaan

(Luid)

Mijn geurig Roosje, tap eens vlug.

(Hans, om de rozen te bestoppen, gaat ruggewaarts en strijkvoetend naar de herberg terwijl hij den kastelein toezingt:

Daar kruien
Noordsche buien,
En 't zit niet in den vork
Bij schout Nork.

(Hans en Roosje af)

Derde Tooneel.

N o r k .

(alleen)

Hier binnen 't uur! Ik zal er wezen!
In heel de staatsie van een Schout,
Die handhaaft wat daar staat te lezen
Die 't recht der wetten hoog ophoudt.

Nog niemand hier!
Ho! viel de kermis door de mand
Dat waar een vreugd voor d'ander kant.

(hij luistert)

Wat luid getier!

(oplukend)

't Zijn trommels, fluiten, 't zijn schalmeien.
 Een blijde drom
 Van huppelende reien!
 Weest welkom hier
 Met vedel en met trom!

Vierde Tooneel.

Eerst ten vroolijke drom kermisgasten, feestelijk en op boerenwijze opgesmukt, jongens en meisjes, dansend op langs linkerkant, komend van Bloemendal:

Kermisgasten.

Aan ons den dans! Aan ons de vreugd!
 Spring op! o Bloemendalsche jeugd,
 Verblijd en uitgelaten,
 Door niets bekneld, door niets benard!
 't Is kermis in de straten
 't Is kermis in ons hart.
 Het schatert overal
 Lang leve, leve Bloemendal.

Onmiddellijk daarop, maar langs den kant van Zilverbeek, rechts een tweede ploeg kermisgasten.

Kermisgasten.

Aan ons den dans! Aan ons de vreugd!
 Spring op! o Zilverbeeksche jeugd,

Verblijd en uitgelaten,
 Door niets bekneld, door niets benard!
 't Is kermis in de straten
 't Is kermis in ons hart.
 Het schatert door de streek
 Lang leve, leve Zilverbeek.

*In gansch dit tooneel is Bloemendal gestoord en gemelijk omdat zijn feest onder broken wordt.
 Zilverbeek spottend, sarrend, uitdagend.*

N o r k .

(grimmig)

Wat wil dat Zilverbeeksch geweld?

B l o e m e n d a l .

(tot Zilverbeek)

De nijd doet u ons vreugde storen.

Z i l v e r b e e k .

Als onze zang u kwelt
 Wel, Bloemendal, stop dan uw ooren.

B l o e m e n d a l .

De spijt die jaagt u driest naar hier
 Laat ons in vreugd en in plezier!

Z i l v e r b e e k .

Het gaat in Bloemendal maar lam
 Er wappert hier en daar een vaantje
 De haan verloor zijn kam.
 Kapuin is nu het haantje.

N o r k .

(gemelijk)

Drinkt aan uw mager spoelingvat;

Blijft grazen op uw gore weien.

Zilverbeek (één stem)

En Bloemendal snoept niets, wij weten dat,
Dan reebokbraad en korsten van pasteien.

Zilverbeek (koor)

(hoonend)

Ha!... ha! ha! ha!...

Nork.

Wat doet gij hier? Dat is de vraag.
Uw meisjes kijken graag!
Maar weet, er zijn geen mans te koopen
Op Bloemendalsche kerremis.

Bloemendal.

Ha! ha! ha! ha!

Zilverbeek (één stem)

(Gevat)

Geen 'mans,' Dat 's waar!

(Zinspelend op de oorzaak van den twist)

Die zaak is klaar.
't Is daarom dat ons meisjes wis
Uw vrijers lieten loopen

Zilverbeek.

(Zegevierend)

Ha! ha! ha! ha!

Nork.

Gij komt hier bulsch rondzwerfen
Op Bloemendal zijn erven.

Zilverbeek (één stem)

En gij komt hier staan pauwestaarten

Om onze frissche gave maarten.

Bloemendal.

Gij glarfoogt naar onze deernen.

Zilverbeek.

En die van van ù zien óns geerne.

Bloemendal.

Nooit vree, nooit vriendschap meer.

Zilverbeek.

o! Dat voldoet ons zeer.

Bij ons staat in het schild geschreven:

Nooit! nooit! nooit!

Bloemendal.

Wij zeggen 't eens en 't is voor 't leven:

Nooit! nooit! nooit!

Bloemendal en Zilverbeek.

Nooit! nooit! nooit!

Vijfde Tooneel.

Hans.

(op)

Dat zal de liefde doen.

Samen.

Nooit! nooit! nooit!

Hans.

Dat zal de liefde doen.

Samen.

(Nork schreeuwt het hardst en maakt heftige gebaren).

Nooit! nooit! nooit!

H a n s .

't Is weer geschil in 't huisgezin
Door overmaat van liefde en min?

S a m e n .

(tot Hans)

Een lied! een lied! een lied!

H a n s .

Voor lied en dans
Vindt ge altijd zotten Hans

(Hans terwijl hij vedelt en op een ton staat)

De grijsheid en de blonde haren,
De winter en de lente paren:
Dat kan de liefde doen;

Een oude vrek, tuk op zijn duiten,
Doen mild zijn en zijn kas ontsluiten:
Dan kan de liefde doen;

Een grijze bes doen schuchter blozen,
De gele huid vol uchtendrozen:
Dat kan de liefde doen,
Dat kan de liefde, de liefde doen.

De haat en nijd, hoe diep van wortel,
Doen minziek kwelen als een tortel:
Dat kan de liefde doen;

Een norschen wrok en oude veeten,
Plots doen vergeven en vergeten;
Dat kan de liefde doen;

Afgronden dempen, bergen slechten,
Waar krijg woedt vredekransen vlechten.
Dat kan de liefde doen,
Dat kan de liefde,
De liefde,
De liefde doen.

(Hans wend zich overhand naar Zilverbeek en Bloemendal).

Doen smachten Zilverbeeksche schoonen,
Naar Bloemendalsche huwelijkskronen.
Dat kan de liefde doen;

Die van Bloemendal zetten een neus aan die van Zilverbeek en lachen spottend. Die van Zilverbeek maken een ontkennend gebaar.

H a n s .

(Zelfde spel)

Doen luistren Bloemendalsche vrijsters,
Naar 't lied van Zilverbeeksche lijsters:
Dat kan de liefde doen;

Zilverbeek lacht op zijne beurt.

B l o e m e n d a l

Nooit! nooit! nooit!

H a n s .

Van dàar en hier de jongelingen
Den bruiloftzang te zaam doen zingen;
Dat zal de liefde doen!

Bloemendal en Zilverbeek.

Nooit! nooit! nooit!

Hans.

Dat zal de liefde, de liefde doen!

Hans.

Ik zie reeds kusjes op den mond,
Ik hoor reeds hartjes kwelen.

Tezaam,

(Ontkennend schuddekoppend).

't En doet! 't En doet!

Hans.

De liefde sloeg de wond
De liefde moet haar heelen,

Saam.

't En zal! 't En zal!

Hans.

Weer paart eens Zilverbeek
Aan Bloemendal.

Saam.

't En zal! 't En zal!

(De dubbele stoet af; Bloemendal links, Zilverbeek rechts.)

Hans.

(aan het hoofd van Bloemendal)

Dat zal de liefde doen.

Allen

Nooit! nooit! nooit!

(Allen al zingend af)

Zesde Tooneel

(Roosje verschijnt op de stoep der herberg en gaat naar 't voorplein)

R o o s j e .

Hier moet hij komen,
Ik voel mijn bloed
Reeds sneller stroomen;
Is 't liefde die dat doet?
Nu zucht ik weer...
Dat is vandaag de derde keer.
'k Geloof dat ik hem gaarne zie.

W i l l e m .

(op)

Mijn Roosje teer, mijn uitverkoren,
Mijn lief, weldra misschien mijn bruid,
Mijn levenslust en levenswonne
Die stralen u ten oogen uit.

R o o s j e .

Hoe raar in mijn gemoed
Is 't liefde die dat doet?

W i l l e m .

Dag, Roosje lief,
Mijn hartedief.

R o o s j e .

(geveinsd verschrikt)

Ho! Willem! Zoo u vader ziet!

Willem

(vroolijk)

Welnu, zal ik ter kermis wezen?

Roosje.

o Vlied! o Vlied!

Want wee, indien uw vader ziet.

Willem.

Wat heb ik dan te vreezen?

Roosje.

Mijn vader zei;

(nabauwend)

'Pas op dat ik u niet betrappe
Met Willem van den Molenaar...
En komt die ooit hier op mijn erf
Dat ik er dan bij sterv'
Indien ik hem niet nederschiet
En u erbij.

Willem.

En gij er bij!

Roosje.

Ja, u en mij

Willem.

En wat hebt gij daar op gezeid?

Roosje.

Ik?... Niets!

Willem.

Gij hebt toch zeker wel geschreid?

Roosje.

Ook niet.

Willem.

En, Roosje lief, wat zult gij doen?

Roosje.

‘Ik moet u laten’.

Willem.

(Zuchtend)

Ah!

Roosje.

‘Ik moet u haten.’

Willem.

Ah!

Roosje.

‘Ik moet u vluchten, u ontvliên.
En nooit of nimmer meer bezien.

Willem.

Ah!

Wat zegt uw hart daarvan?

Roosje.

Hoewel met pijn:
Ik moet gehoorzaam zijn.

Willem.

En?

Roosje.

Men moet zijn ouders eeren.

Willem.

(Zuchtend)

Ja!

R o o s j e .

Ik wil mijn vader niet trotseeren.

W i l l e m .

Gij zult mij laten?

R o o s j e .

Ach!

W i l l e m .

Gij zult mij haten?

R o o s j e .

Ach!

W i l l e m .

Gij zult mij vluchten, mij ontvliên,
Mij nooit of nimmer meer bezien?

R o o s j e .

Eilaas!

W i l l e m .

Eilaas!

T e z a m e n .

Eilaas! Eilaas! Eilaas!

W i l l e m .

(Droevig op het vroolijk kermisdeunzingend)

Ik ben bekneld, ik ben benard,
't Is kermis in de straten,
Geen kermis in mijn hart.

R o o s j e .

Dat deed uw lieve streek

Het prachtig heerlijk Zilver beek.

Wille m .

Of is de schuld vooral
Aan 't schoone Bloemendal?
O! Dat gevloekt krakeelen.
Wie zal die wonde heelen?

R o o s j e .

(met opzet)

Men zegt,
Dat wordt nooit bijgelegd,
Want Bloemendal is trotsch en fier.

Wille m .

(nog sterker in denzelfden toon)

En Zilverbeek niet minder.

R o o s j e .

Ze zijn verwoed en razend hier.

Wille m .

(naar Zilverbeek wijzend)

En horendul dat zijn ze ginder.

T e z a m e n .

Eilaas! Eilaas! Eilaas!

Wille m .

En al dat twisten
Waarom dan toch!

R o o s j e .

Voor al de Zilverbeeksche loosheid
Voor al de Zilverbeeksche boosheid
Uw lagen en uw listen,
Uw laster uw bedrog.

Willem.

Wie kwam den haat aanvuren?
Wie deed het twisten duren?

Roosje.

't Was Bloemendal toch niet.

Willem.

(Schalks toegevend)

Neen 't zijn de booze nikkers
Die floddren in dees vliet.

Roosje.

(meevoozend)

Ofwel de kikkers
Die borrekikken tusschen 't riet.

Willem.

Zijt gij alleen dan op uw dorp
Om peis en vree te wenschen?

Roosje.

Alleen is 't woord wel niet,
Zóó denken ook nog andre menschen

Willem.

Op Zilverbeek zijn er reeds velen
Die 't moe zijn eeuwig te krakeelen.

Roosje.

Bij ons de meeste hoop voorwaar.

Willem.

En durfden zij, bij ons vast altegaar

(Zich verstoutend)

Mijn Roosje zoet ik wou u wat vertellen.

R o o s j e .

Zoudt gij niet beter henen snellen?

W i l l e m .

Hoewel ik zonder schromen
Door vuur en water liep!
Laat mij op 't bruggeske komen
Het waterken is zoo diep.

Mijn liefde is niet te blusschen
Wat 't beekjen bruisse en spoel,
Maar laat me op 't bruggesken komen,
Het waterken is zoo koel.

Al babbelt het kroezelend vlietje
En keuvelt met het riet,
Wat ik u heb te zeggen,
Het waterken weet het niet.

R o o s j e .

Gij moogt zoo dicht niet naadren
Gij moogt niet verder gaan.
Noch op het bruggesken komen
Het waterken zou 't verraân,

W i l l e m .

Wat ik u heb te zeggen
Ik fluister 't in uw oor;
'k Zal maar op 't bruggesken komen
Dat 't waterken het niet hoor!

(Is verder en verder op de brug gekomen)

R o o s j e .

Hoe stout!

W i l l e m .

(Geestdriftig)

De wind mocht nog zoo driest en fèl
In snelle wieken waaien,
Och! 'k liet het molenwiel soms wel
Op ijdel tanden draaien.
Dan keek ik droomend naar dit dak.

R o o s j e .

Zet uwe kap naar andere winden;
Dat hoort zoo aan uw vak.
Gij zult wel gading en wel keur
Op Zilverbeke vinden;
Ga kloppen aan een ander deur.

W i l l e m .

(Klagelijk)

Ik heb niet meer te kiezen:
Ik zal mijn zinnen vreugd en zang,
Ik zal het al verliezen
En zuchtend gaan mijn leven lang,

R o o s j e .

O dat zou droevig zijn!
En is daarvoor geen medecijn?

W i l l e m .

Gij kunt mijn treurig hart genezen;
Eén woord van u, en 'k ben gezond.

R o o s j e .

(naderend)

Ik min uw...zang! Wat moet het wezen?

W i l l e m .

Een kus van uwen rozenmond.

Willem omarmt Roosje en kust haar)

S a m e n .

Hoe zalig is 't zoo zij aan zij
Zijn liefdegloed te koelen.
Hoe zalig is 't van zoo nabij
Het blakend hart te voelen,
Hoe hemelsch is 't van in van een zoen
Geheel zijn ziel, geheel zijn minnen
En wat er laait daar binnen
Te zeggen en te voelen doen.

(Ze omhelzen elkaar)

Zevende Tooneel.

H a n s .

(Betragt de geliefden)

In de boet! In de boet!
Hee! vrienden, komt langs hier!

Bloemendal en Zilverbeek.

(op links en rechts)

In de boet! In de boet!
Zij hebben 't vlondertje beschreden.
Foei! zoo de wetten overtreden!

H a n s .

Waar is de schout?

N o r k .

(op het achterplein nog onzichtbaar)

Hier is de Schout
Die Bloemendal zijn eer ophoudt.

A l l e n
Ha! ha!

N o r k .
Ik weet ervan:
Ik zal ze straffen en beboeten.

H a n s .

(spottend)

Ofwel... gij zoudt ze trouwen moeten!

N o r k .
Waar zijn ze dan?
Zegt mij waar dat ze schuilen!

(De menigte gaat vroolijk uiteen voor baas Nork die in 't ornaat van schout optreedt)

A l l e n .
Ziedaar! ziedaar! ziedaar!

H a n s .
Daar staat 't verliefde paar
Te koozen en te neuzemuilen.

N o r k .
Mijn eigen dochter!... oh!

A l l e n .
In de boet! In de boet!

N o r k . Ik zie die dartle meid Aan dien verleider hangen. H a n s .

(spottend)

Heb ik u niet gezeid Dat gij er hier zoudt vangen! A l l e n . In de boet! Voor twintig zilveren kronen. W i l l e m .

(kust Roosje)

Dat is mij meer dan duizend kronen waard! N o r k .

(tot zijn dochter)

'k Verloochen u en jaag u van mijn haard. Mijn vaderlijk gezag zal ik doen gelden. R o o s j e .

(of ze schreide)

'k Heb vruchteloos getracht van hem te haten, Ik zal met hem dan maar het dorp verlaten. Een meisje van Bloemendal. Als Roosje gaat, dan ga ik mee. Een andere van Zilverbeek. Ik ook!

(zelfde spel)

Overhand al de meisjes van Zilverbeek en Bloemendal.

Ik ook! Ik ook!

(ze staan allen op of nabij de brug bij Roosje en Willem)

De Meisjes te zamen. In koozend licht en zonnenschijn Ontvouwt de roos haar purpren blaàn. Voor 's meisjes hart moet liefde zijn. Wij zullen samen henengaan, Ons hart vraagt liefde, vraagt geen haten Al is 't in droefheid en getraan Wij zullen samen 't dorp verlaten Wij zullen samen henengaan. Een jongen van Bloemendal Als Wantje gaat dan ga ik mee. Een jongen van Zilverbeek. Als Elsje wijkt heb ik geen vree. Van hier te toeven. Een andere. Ik wil mijn Leentje niet bedroeven. Een andere. Ik voer geen ontrouw in den zin. De anderen beurtsge wijze. Ik evenmin! Ik evenmin!

(Tot al de paren gevormd zijn. In dit tooneel kiest een jongen van Zilverbeek een meisje van

Bloemendal en de jongens van Bloemendal eene Zilverbeeksche.)

H a n s . Ha! ha! hal ha! ha! ha! Wat boeten schout! en wat een fooi! Ze drossen nu malkander na Als schapen uit één kooi. N o r k . Ik stem nooit toe. H a n s . Gij zult het toch wel schikken moeten Ei! ieder in zijn vak: De schout die telt de boeten, De speelman zit op 't dak. N o r k . Nooit! stem ik toe. Nooit! nooit! nooit! H a n s . Dat zal de liefde doen! Doen smachten Zilverbeeksche schoonen, Naar Bloemendalsche huwelijkskronen: Dat kan de liefde doen; Doen luistren Bloemendalsche vrijsters Naar 't lied van Zilverbeeksche lijsters: Dat kan de liefde doen;

Van hier en daar de jongelingen Den bruiloftszang te zaam doen zingen
Dat kan de liefde doen Dat kan de liefde, de liefde doen. A l l e n . Nu paart weer Zilverbeek Met
Bloemendal. H a n s . Laat nu de liefde kwelen Dat ieder naar zijn bruidje pak'!
De speelman die zal veêlen De speelman zit op 't dak. D e v r o u w e n . Laat nu de liefde
kwelen. D e m a n n e n . Dat ieder naar zijn bruidje pak'! M a n n e n e n v r o u w e n .
De speelman die zal veêlen De speelman zit op 't dak. M a n n e n . Waarheen rept
gij zoo vlug en aardig, O Bruidjes lief, uw voetjes thans? Vrouwen. Ons voetjes staan
zoo licht en vaardig Omdat ze gaan ten bruilofdans.

Mannen. Wat zult gij om uw lokken hechten O Bruidjes lief! o bruidjes schoon?
Vrouwen. Wij zullen blanke bloesems vlechten En snoeren tot een huwelijkskroon.
Slotkoor. Laat fluit en vedel tierelieren! Om 't blijde bruiloftsfeet te vieren, Laat
roffelen de trom! Strooit bloemen, wuift de groene meien En snoert in huppelende
reien Het bruidjen aan haar bruidegom.

Quinten Massijs

In drie bedrijven
door
Rafaël Verhulst.

*)

Personen:

QUINTEN MASSIJS, vooraan in de twintig.
FLORIS VAN TUYLT, rijk poorter.
ALEIDE, zijn dochter.
ZEGHER, smidsbaas.
VEERLE, dochter van Zegher.
Poorters, Smedersgasten, Gildebroeders enz.
Speelt te Antwerpen tusschen de jaren 1485-1495.

*) Bekroond met den eersten prijs en met algemeenheid der stemmen in den wedstrijd van toneelletteren, uitgeschreven door de stad Antwerpen in 1897. De eerste titel van dit zangdicht was *De Lauwerkroon* maar werd veranderd in dien van *Quinten Massijs*. De Antwerpsche toondichter Emiel Wambach maakte er de muziek van.

Eerste bedrijf.

De Smidse met een voorplein. Een linde aan weerskanten.

Eerste Tooneel

Smedersgasten rond aanbeelden; één aan den blaasbalg.

S m e d e r s g a s t e n . R i k k e t i k k e t a k ! H o o g d e n a r m , S l a a t m a a r t o e , R i k k e t i k k e t o e . ¹⁾

(Het hamer geklingel begeleidt de muziek)

D e S m e d e r s g a s t

(aan den blaasbalg).

De blaasbalg zucht en steunt en kreunt: Boven de sintels slaan de vlammen Rood en gebekt als hanekammen. S m e d e r s g a s t e n . B i n g ! B a n g ! K l i n g e l a n g ! D e m o u w e n h o o g e n d e a r m e n b l o o t ! A l z i j n z e r u i g , a l z i j n z e h a r i g Z e b e u k e n f e l e n z w a a r a l s l o o d . K l i n g e l i n g ! K l i n g e l a n g !

1) Gekend refrein.

Den hamer op, eenparig! Hij kloppe de maat van ons gezang! Klingeling! Klingelang!
Laat gensters sparklen Met robijnenpracht, Als een sterrenregen In Novembarnacht.
Vuur- en klankengesprankel En hamergeklang! Een beiaard van vonken en klanken,
Van blij gezang!

Tweede Tooneel.

Z e g h e r

(smidsbaas)

Goe morgen, jongens altegaar! Dat heet ik nu van zessen klaar! Den oven gloeiend!
het ijzer rood! En de armen tot aan de oksels bloot! Het frissche hoofd vol blijde
zangen! Tsa! Laat de mokers klingelangen! Rikketikketak! Hoog den arm, Slaat maar
toe, Rikketikketoe!

(Ditrefreid in koor)

Z e g h e r. Is Quinten hier nog niet?

Eerste Smedersgast. Neen, baas, zooals ge ziet! Hij die bij d'eersten
morgenglans Placht op het werk te wezen, Verslaapt den gouden ochtend thans.
Tweede Smedersgast. Zeg liever dat, vóór dag en dauw gerezen, Hij als
betooverd door den polder dwaalt. Hij heeft den kolder in den kop gehaald. Zegher.
Hij, vroeger lustig kermisvogel, Ligt deerlijk met gefnuikten vlogel; Hij droomt en
treurt, hij zucht en druilt, En loopt nu mijmrend gansche dagen. Ik weet niet wat
daarachter schuilt... Smedersgast. Ei! Meester, hoeft ge wel te vragen Wat onzen
Quinten deert, Te vragen wat zijn hart ontbeert? Hee! waarom dwaalt geheel van
streek, Een jongeling, versuft en bleek, Langs veld en hagen? Ik weet het wel!
Zegher. Dan spreek, zoo gij het weet!

Smedersgast. Wel, bij Sint 'Looi! Massijs verkwijnt van minneleed! Gasten

(met hartelijke scherts).

Ei! ei! Massijs! verliefd, bekoord! Die jongen, stout van zin, Geringeloord Gekneveld door de min! Een andere, Verliefd, dat hij het eten laat! Verliefd, dat hij den zang versmaadt! Een andere. De liefde roofde Zijn geest en zijn rust! De liefde doofde Zijn levenslust! Gelijk het water, Met snirsend, snerrekend geklater, Het gloeiend ijzer Dooft en bluscht! Een andere. De snaak word wijzer! Een andere. Zeg liever suf; Zijn woord ruikt muf; Zijn brein voorheen zoo vlug Zoo sneeg, zoo wakker

Wordt thans door roest verteerd Als 't kouterstaal vergeten op den akker

(Smedersgasten af)

Z e g h e r

(Dubbed)

Ja, minneleed, dat is het wat hem deert. Hoe heb ik dat niet eer gegist? Hij mint mijn dochter... Wel, dat is 't! Die jongen durft zich niet verklaren. Te bloo is hij voor 't stout bestaan! Peins!.. op zijns meesters dochter staren! En daarom kwijnt hij thans!... Welaan, Ik heel die smart, ik zalf die zielewond, Hij vraag'haar hand!... ze is hem gejongd!

Derde Tooneel.

V e e r l e . Goe morgen, vader!

Vierde Tooneel.

Z e g h e r . Goe morgen, Veerle, morgen, kind! Wat lijkt ge wonnig Wat lijkt ge zonnig En blijgezind? V e e r l e . Dat ben ik ook! Of wilt ge dat ik schrei!' Kijk eens naar buiten, vader, is 't niet Mei! Een weertje zoet en zacht als room; De blauwe lucht vol blij geluid

En elke boom Een blanke bruid.

(zij luistert)

Hoor! Hoor! het lieve lentelied, Dat de herder speelt op zijn riet.

(zij begeleidt de fluit)

Ik hore de klokjes klingelen Der leliekens uit den dale, Der leliekens uit het bosch;
 Ze klinglen met klepeltjes smale*) Al boven het groene mos. 't Zijn zilveren
 Elfenklokjes Die leliekens uit den dale Die leliekens uit het bosch. Zij luiden, luiden
 den zomer in, Zij luiden met klepeltjes smale Het hooggetij der min. Z e g h e r. O
 wen ge juicht en zingt Dan is het mij, mijn Veerle, Of uwe stemme klinkt Als 't
 rinkelen van peerlen Met huppelenden val In vazen van kristal.

*) *Smale* = oudt, een teeder woordjen voor *klein*, zooveel als 't Fransche *mignon*.

Veerle Mijn zang heeft toch den nevel niet verdreven, Die, vader, in uw ernstig oog blijft zweven. Zegher Ik dacht, kind, aan Quintijn Die sinds een tijd zoo kommervol kan zijn. Zaagt gij het niet? Veerle Ik weet wel wat hem grieft! Zegher Ha zoo! Veerle Gewis! Die jongen is verliefd! Zegher

(verwonderd)

Hij zei het u? Veerle Wel reen! maar 't staat te lezen In zijnen blik dat hij verliefd moet wezen! Zegher. Gij zijt zoo schuw en schuchter niet Als gij er wel uit ziet, En spreekt wel vrij van minnen! Wie bracht het aan uw zinnen? Sprak iemand u van liefde dan? Zoo niet, hoe weet ge ervan?

Veerle

(schalksch).

Ik heb mijn oogjes om te kijken, Ik zie hoe alles liefde wekt; Hoe vogeltjes in 't loover
 strijken, Het tortelpaartje trekkebeekt. Hoe bloemekens van wellust blozen Wen 't
 zonlicht kust haar fulpen blaân; Hoe vlinders, als gevlerkte rozen, In 't bonte bloembed
 stoeien gaan. Hoe 't beekje dartel, speelsch en welig Zacht keuvlend bloeiende
 oevers streelt; Hoe op de weide, groen-fluweelig, Het hupplend lentewintje speelt.

(met gevoel.)

Ik zie... en zag ik 't niet...! Hier binnen Hier voel ik soms zoo'n wondren gloed, Hier
 zingt een zoete stem van minnen Die mij zoo zalig trillen doet. *Z e g n e r*. Ik hoor
 het: Veerle heeft Quintijn betooverd Maar Quinten heeft ook Veerle's hart veroverd.
 Veerle

(lachend)

Het mijne? Neen - het mijne zeker niet. *Z e g h e r*. Het spreekt toch duidelijk uit uw
 lied!

Veerle. Ik Quinten minnen...! Quinten mij...! wel neen! Zegher. En waarom niet? ik ben tevreen. Geloof me, Veerle, 't is voor u: Maar Quinten is van aard wat schuw, Hij durft zijn hart niet openleggen, Ik zal het eerste woord hem zeggen. Geloof mij, kind, Hij treurt omdat hij u bemint. Veerle. En daarom zien zij hem door veld en polder loopen En bosch en weide van hun bloemjes sloopen; En niet één bloem voor mij! Zegher. Daar nadert hij! Veerle. Zoo'n droeve, bleeke gast Die past Niet bij mijn vreugde!

(Veerle af, vroolijk weghuppeland).

Vijfde Tooneel.

Zegher. O wonder! zie, de jongen schijnt verzezen. Is Quinten van zijn minneleed genezen?

281-282

Quinten

vreugdig op met een roos in de hand.

Verzwind nu, mijn treuren! Vlied heen nu, mijn smart! De heele lente Juicht op uit mijn hart. Dees roode roze Ontviel haar hand. Ik heb haar verworven Als liefdepand. Zij heeft op haar boezem Gedeind en gegeurd! Zij is van haar adem Doorwalmd en doorgeurd! Meer heb ik verworven Dan ik hopen dorst! Mijn liefde huppelt En danst in mijn borst. Zij straalt naar buiten En vult de lucht! Beminnen! Bemind zijn! O Godlijk genucht! Z e g h e r. Bij alle sinten! Waarom die vreugde Quinten?

Gij springt en zingt Als of ge naar een bruiloft gingt! Q u i n t e n

(hoort niet, ziet niet. In verrukking komt hij op het voortooneel).

Liefde! liefde! liefde! Klingt en zingt de Mei. In het zonneshimmeren Boven de
vochte wei, Boven den zilvren dauw, Met vlerkenglimmeren Hoog in het hemelblauw
De leeuwrik stijgt! De leeuwrik stijgt! Hooger, hooger klimmeren Met stoute vlucht
In gouden lucht Zijn reppende, kleppende zwingen*) Om hoog aan den trans te gaan
trilleren en zingen: Liefde! Liefde! Liefde! Z e g h e r

(af, de handen schuddend, alsof hij denkt dat het Quinten in de hersens faalt).

Zesde Tooneel.

Q u i n t e n . Zij nadert! De dampkring wordt er geurig van en licht!

*) Zwing, zuidned. voor vlerk.

Aleide

(op)

Quinten. Ik groet u, jonkvrouwe, Mijn lieflijk lief! Als de kersouwe Zedig en rein. Ik groet u. Edel maged fijn! Aleide

(eenvoudig).

Ik kom tot u Gelijk de wilgewortel Dringt naar de bron, Gelijk de tortel naar de tortel
 Het sleutelbloemje Naar de zon. Q u i n t e n . Er is in 't woud geen bloem, Zoo geurig
 als du zijts Mijn ooggenlust, mijn roem! Er is geen morgendauw Zoo schittrend als
 du zijts En als dijn ooggenblauw. Er is geen morgenstond Zoo rozig als du zijts Zoo
 rozig als dijn mond. Er is geen riet noch rank

Zoo rijzig als du zijts, Zoo zwierig en zoo slank. Er is geen leliespruit Zoo zuiver als du zijts Mijn overkuische bruid.

(Knielt bij 't laatste koeplet en kust haar hand)

Er is geen engel Gods Zoo heerlijk als du zijts Mijn godsdienst en mij trots!

Zevende Tooneel.

Floris van Tuylt^{*)}

(Is bij de laatste stroof binnengekomen en ziet den geknielden jongeling)

Staakt! Wat is dat hier? De smidse blaakt Maar 't is van minnevier! **Q u i n n t e n .**
Ja, zoo rood als de gloed Van het smidsvuur, Laait de liefde In mijn gemoed. **F l o r i s .**
Het schijnt me zoo!

*) In het vervolg zullen wij Floris van Tuilt voor het gemak slechts met den naam Floris betitelen, den naam dien de legende hem overigens geeft.

Q u i n t e n Ik min uw dochter Ik smacht naar haar Gelijk de kemel Naar water smacht,
Naar 't lommerige loofgewemel Dat in de oasen op hem wacht! F l o r i s . Gij spreekt
gelijk een rederijker Waart gij het maar! Want aan geen smid geef ik mijn dochter
Maar wel een kunstenaar. A l e i d e . Een kunstenaar!... Is hij dat niet? Is zijne kunst
geen kunst? o Vader, zie!

*(Zij neemt een gesmeden ijzertak van het aanbeeld,
Poëtisch.)*

Dees kunstenaarshand kan tooveren Die meien en die looveren Uit ijzer dartlen leert!
Die stengels speelsch laat stoeien, Die 't breede blad laat bloeien Er nerfjes op
boetseert.

Zij scheidt den wilden wingerd Zooals hij krulziek slingert, En looverweelde vlecht;
 Laat slank den rank opzwieren Die klimmert met klauwieren En kronkelend zich
 hecht. Floris

(prozaïsch),

Hij is een vaardig ambachtsman; 't Is alles wat ik zeggen kan. Al e i d e . Het ijzer
 lint en lenig En smijdig in zijn hand, Ja, dat kan ambacht wezen; Maar, vader, sla
 Dit lofwerk na Waar dat zijn kunstnaarsziel door zweeft Waar dat zijn scheppende
 geest in leeft! Floris

(prozaïsch).

Een kunstenaar zwoegt niet met den moker: Had' hij wat kunstzin in zijn koker, Hij
 ruilde 't aanbeeld voor 't paneel Den hamer voor 't penseel. Qu i n t e n

(mijmerend)

't Is waar! De moker is te log, te zwaar, In de scheppende hand van den kunstenaar!

Floris. Wordt broeder van het Lucasgild, Dan zal ik u mijn dochter schenken!*)
Quinten

(tot Floris die zich verwijdert in de smidse, waarachter Zegher's huiskamers worden verondersteld.)

o Trek een vesting op rond haar En schuif een berg er voor!... Mijn liefde vliegt er over Mijn liefde boort er door!

*(Floris af.)
(Quinten en Aleide blijven samen op het voorplein der smidse).*

Achtste Tooneel.

Quinten. Welnu, 't zij zoo! het aanbeeld voor 't paneel! Ik ruil den hamer voor 't penseel. Aleide. Ik heb u lief! Gewis mijn vader zwicht Dra voor mijne bede.
Quinten

strak voor zich blikkend, in gedachten.

De moker is te log, te zwaar Voor de scheppende hand van den kunstenaar.

*) Floris zegt dit als een onmogelijkheid omdat alleen bedreven kunstenaars in het St. Lucasgild werden aanvaard.

'k Wil schilderen met zonnelicht. Ik voel in mijn gemoed Een heilige vlam, een
laaienden gloed. A l e i d e . Gij zijt mij nader Dan eigen vader, Dan eigen moeder,
Dan eigen bloed! Q u i n t e n . Een ridder wint zijn liefste door het zwaard Door mijne
kunst word ik u waard.

(Quinten neemt Aleide bij de hand).

Als voor de tweede male De bloeiende eglantier Met rozenpronk zal pralen Dan keer
ik weer naar hier. A l e i d e . Als de eglantier met rozen Zich tooit ter tweede maal,
Dan zal ik u begroeten, Zoet lief, als mijn gemaal. Q u i n t e n . Als de eglantier zijn
knopjes Ontluikt ter tweede maal, Zal ik als kunstnaar keeren En word ik uw gemaal.

Negende Tooneel

(De muziek speelt de wijze van het begin).

(Ricketikketak)!

(Baas Zegher met zijn smedersgasten op).

Ricketikketak! IJzer warm, Hoog den arm, Slaat maar toe, Ricketikketoe!

(Quinten ontstelt bij het hooren van het smidslied. De smedersgasten met Zegher aan de linkerzij, Aleide aan de rechterzij van Quinten. Deze in het midden: tusschen zijn liefde en zijn ambacht).

Quinten. Vaarwel!... ik ga! Ik ruil het aanbeeld voor 't paneel Den hamer voor 't penseel. Zegher. Gij! De smidse verlaten! Gij! De roem van de smidse! Hoor! Hoor! Hoe zij u wenkt.!

(De muziek speelt: Ricketikketak, Ricketikketoe).

Aleide. Twee jaar! 't is lang. Mijn hart klopt bang.

Q u i n t e n . ‘Liefde te dragen en is geen pijn Als liefde met liefde geloond mag zijn’*)
A l e i d e . Met hart en zin Lig ik bedolven In uw min.

(zuchtend).

Twee jaar! Twee jaar! Q u i n t e n . Ik keer terug als kunstenaar. A l e i d e . Met u
gaan mee Mijn zinnen, mijn gedachten De liefde zal de liefde wachten. A l l e n t e
z a m e n . Vaarwel!

(Quinten verdwijnt terwijl de muziek speelt: Ricketicketak.)

*) Oud refrein

Tweede bedrijf.

De Tuin met den Bloeienden Egelantier.

Twee jaar later.

In het huis van Floris. Door de openstaande deur en ramen van een rijke poorterswening ziet ge een tuin met een bloeienden egelantier. Aan de wanden der kamer schilderijen en de blazoenen van het Sint Lucasgild en van de Violier.

In het praeludium van het 2^e bedrijf komt de fraze weer:

'Als de egelantier zijn knopjes' om door oproepkracht aan te duiden dat er twee jaar verlopen zijn. - De muziek drukt ook de lente uit; gezang der vogelen, de wind die door ket loover ruischt, de klaterende beek.... enz. - Bij 't opgaan het gordijn herneemt de muziek: 'Als de egelantier zijn knopjes.'

Eerste Tooneel

Aleide

(Als iemand die hardop denken zou, begeleidt neuriënd en herhaalt de woorden van Quinten):

Als de eglantier zijn knopjes, Ontluikt ter tweede maal; Zal ik als kunstenaar keeren
En word ik uw gemaal.

(Na een pauze)

Waar zijt ge, lief? Waar moogt ge zijn? Ziedaar nu weer de Mei. Voorbij twee jaar!
Twee jaar voorbij! Als de eglantier zal bloeien, zeydet gij Hij bloeit, de trouwige
eglantier! Maar gij!... ge zijt niet hier.

*(De muziek herneemt de fraze der lente. Aleide staart treurig naar buiten. Dan antwoordt zij
als 't ware op de muziek):*

Ja, milde Mei Heeft hagen en hoven En de groene wei Met bloemen bestoven. De
zoete Mei Doet harten en zinnen Ontvlammen tot minnen: Maar ach!... ik schrei!

‘Mi es onttoghen Ende ontvloghen Dat harte mijn!*) Ik derf genuchten, Ik sterf van zuchten, Van liefdepijn! Mijn oogen weenen. Ik ben zoo krank j Moet ik dan weenen Mijn leven lang!

Tweede Tooneel.

Floris. Weer aan het treuren, lieve Aleide, Zeg! is het reedlijk? Mag dat zijn?
Aleide. Gij weet het, vader, op wien ik wacht, Naar wien mijn hart betrouwend smacht! Floris. Vroo rijst de blonde zon, Aleide, In jongen lentegloor, Beur zonnig ook uw hoofdjen op, Weer lachend en weer blijde Als steeds te voor. Aleide. Mijn liefde bloeit

*) Drie regels uit een oud lied, voorkomend in Willems.

In mijn droevig hart. Als groene hulst In valen winterdag. E l o r i s . Gij zijt wel snel
verleid geweest Door een lonkjen van zijn oogen, Door een vonkjen van zijn geest.
Aleide. Als hij vertrok zag ik hem na Met bang gemoed en vochtige oogen; Zoo 't
visscherskind dat op de ka Zijn vader nablikt, diep bewogen, Wanneer het ziet den
wilden vloed Die 't broze hulkjen deinen doet. Als hij vertrok zag ik hem na En
ach! toen is met hem verzwonden, iets wat me faalt waar ik ook ga, En wat ik niet
heb weergevonden., Het is mijn heil, mijn vreugd, mijn vree; Als hij vertrok..., 't
ging alles mee! F l o r i s . Zóó droevig zijt ge nooit geweest! Maar ziet ge niet de
jongelingen Naar uwe hand om 't ijvrigst dingen De rijkste, de begaafste 't meest?
Gij hebt aan minnaars overlast! En - treuren om een smedersgast!

A l e i d e . Hem heb ik lief, Hem is mijn hart verpand! F l o r i s . Ja, liefde is vaak een dwingeland, Een vuur waaraan de jeugd zich brandt; Een nevel voor 't verstand.

Derde Tooneel.

(Zegher verschijnt in de open deur).

Zie! dààr is smidsbaas Zegher! Wees welkom, vrind.

(Luimig).

Zeg eens! wat denkt gij van de liefde? Gij hebt toch ook bemind! Z e g h e r

(even luimig).

De liefde! wel, Sher Floris, De liefde die is blind 't Is al wat ik van liefde weet, Voor ons, vriend, is dat lieken uit! F l o r i s . Voor ons!.. Wat meent ge? Voor u en mij? Jawel, dan is het lieken uit Maar zie, we zijn met drij..

(Plagend)

En 't is hier ver van lachen, zei de bruid, En weende!... *) Z e g h e r. Laat vader spotten, jongevrouwe, Behoud uw hoop en uw betrouwen De zon van uw geluk rijst dra Uit droefheidsnevel op. Dan zingen wij 't oud liedekijn: Wech op! wech op! dat herte mijn Dat heeft getreurt soe langen tijt. Wi willen fris ende vrolic syn: Soe es mijns trueren alles quyt. Ons comt noch huden een salich dach Vaer henen mijn ongelucke! Ende al dat mi beswaren mach Dat settic achter rugghe †). F l o r i s . Maar zeg, is 't aan den buurman of den vriend, Mijn beste Zegher, Dat gij thans uw bezoek vergunt!

*) Antwerpsche uitdrukking.

†) *Oude Vlaamsche Liederen* uitgegeven door de J.T. Willems, bladz. 341,

Dit lied schreef Willems uit een handschrift der XIVe-XVe eeuw over (dus werkelijk een lied uit den tijd van Quinten Massys.)

Z e g h e r. Noch aan den vriend, noch aan den buurman, Maar aan den deken van 't Sint-Lucasgild! Ik breng u de ijzren LAUWERKROON. Floris

(op rederijerswijze)

De kroon die dra de lokken smukt Van den Apelles zoon, Die in den prijskamp van ons gild Den hoogsten lauwer plukt.

(Floris neemt de kroon.)

Wat heerlijk stuk! Wat prachtgewrocht! Wie is de kunstenaar, Zegher, Die zulk een sierlijk loofwerk Uit staal en ijzer vlocht? Z e g h e r. Een kunstenaar was 't, Sher Floris, Die nog zijn weerga mist, Hij die met loggen hamer Zoo teer te toovren wist.

Wie kon zóó 't blad boetseeren? Och, Floris, wie zou 't zijn? Die kunstenaar was eenig, Die kunstenaar was Quintijn! 't Was 't laatste wat hij smeedde Vóór dat hij henen toog; Den tak heeft hij vervaardigd,

Dien ik tot krone boog. A l e i d e

(haar vader op het woord nemend).

't Is recht dat men hem kunstenaar noeme! F l o r i s Maar, lief en dwepend kind, Wat faam zal dan den schilder roemen Die deze krone wint? A l e i d e En als hij keert, mijn vader, Omlauwerd door de kunst, Zal hij genade vinden En werven uwe gunst? F l o r i s Ach! wie vertrouwt Een kunstnaarswoord, Ei, kind, die bouwt Op zandig oord. A l e i d e Waarom, o vader, dan uw wensch Ik met een kunstenaar trouwen zou? F l o r i s Ja, ja, ik heb de kunstnaars lief Maar 't doet me leed Dat ik om 't grillig kunstenaarshart Mijn dochter treuren weet. Hervat uw zinnen, ban de smart, Aleid! herleet met 't lenteleven!

Niet waar, vriend Zegher, dat ge mij Gelijk moet geven? Kom! 'k Volg u! Z e g h e r

(Voor hij met Floris heengaat)

Ja, jonkver, doch behoud uw min; Quintijn is hoog van hart en eel van aard. Hij is getrouw en vroed van zin En keert dra weer uw liefde waard.

(beiden af).

Vierde Tooneel

A l e i d e

(smartelijk, met het vizioen der ontrouw voor haar oogen)

Ontrouw! Vergeten voor een andere vrouw! Door liefde was mijn hart ontloken!
Door liefde wordt mijn hart gebroken Ic ben ghewont Ghewont ter doodt Nu zal ik
schrijven Min oogen root.

(zij gaat naar het raam, staart droevig op den egelantier en zingt hem toe:)

Laat rijzen uw roosjes, Mijn lieve eglantier, Laat rijzen uw roosjes Uw rozekens
rood: Mijn liefde is dood!

O waar' hij gekomen Zoo trouw als het rood Op uw rozekens rood, Dan moest ik
niet weenen Mijn liefde is dood! Ik wil haar begraven Aan uw voet, eglantier, Onder
't rood van uw blaadjes, Onder rozekens rood: Mijn liefde is dood!

*(Zij bedekt haar aangezicht en weent in stilte Na een poos speelt de muziek Rikketikketak. Zij
beurt plotseling het hoofd op. Zij luistert... De muziek speelt nu: Als de eglantier zijn knopjes
Zij zingt zacht*

't Is of 't gehoor mijns harten Zijn voetstap naadren hoort!

Vijfde Tooneel

*(Quinten Massijs verschijnt achter in den tuin. Hij draagt de sierlijke kleeding van een
kunstenaar en lange blonde lokken krullen onder zijn kapsel uit. Het gelaat heeft een nog
edeler uitdrukking gekregen. Achter in den tuin zingt hij:*

Als voor de tweede male De bloeiende Eglantier,

Met rozenpronk zal pralen Dan keer ik weer naar hier.

(Bij hel naderen wordt alles licht voor hem en hij zingt als in verrukking.)

‘Het daghet in het Oosten Het lichtet overal Hoe weinich wetet mijn liefste Ic straks haar groeten sal’

(Doet nog eenige stappen voorwaarts tot hij den eglantier is genaderd; dan:

Gegroet! Gegroet! O bloeiende eglantier, Ontloken in den zachten gloed Van 't blauwe koozen harer oogen. Gegroet! Gegroet! O bloeiende eglantier! Gegroet! Gegroet! O lieve rooskens rood, Die balsemt met uw geuren zoet Maar minder zoet toch dan haar adem. Gegroet! Gegroet! O lieve rooskens rood! A l e i d e

(ter zijde)

De ontroering walt in mijn gemoed, Hij nadert, hij.... de langgewenschte. Q u i n t e n .
Hier bloeit en geurt de frissche roos

De maged rein, Zij, die mijn hart verkoos. A l e i d e . Hoe bruist door mijn hart. 't
Ontstuumig bloed! Hij keert met zijn liefde In zijn trouw gemoed! Q u i n t e n

(haar bemerkend en in vervoering).

Is het een droom? Rijst blank als morgendoom En rozig als de kriekende dag, Mijn
lieve Aleide? Is 't mijn Aleide zelve, Die ik aanschouwen mag? A l e i d e

(langzaam)

Ik ben 't, zooals ge mij verliet. Met 't eigenst hart Maar is 't Quinten die wederkeert
Met 't eigenst hart? Q u i n t e n . Die twijfel!... Die neergeslagen blik! Mijn harte
beeft zoo bang A l e i d e . Hebt gij mij l i e f En waart ge uwe liefde trouw?

Quinten. Of ik u lief heb! Hoe komt die vraag op uwe lippen? Aleide. Ze
zeggen: 't is zoo broos, Een kunstenaarshart! Quinten 't Kan al verdooven in 't
gemoed, Maar niet mijn liefde, Die laait daar binnen Als zonnegloed! Aleide. Nn
wordt het zonnig En zwindt mijn rouw; Hij keerde weder, Zijn liefde trouw.
Quinten. 'k Heb u zoo lief, zoo innig lief Mijn welig, wierig kind! Aleide. En
ik heb mij aan u gehecht, Als veildrank aan de glint. Quinten. O Lief! Zoet lief!
Gij zijt mij alles! Uw blank gelaat doorstraalt mijn nacht!

A l e i d e . 't Is uit den hemel uwer oogen Dat het geluk mij tegenlacht. Q u i n t e n .
 Gij zijt mijn kunst en mijn bezieling! De vuurzuil die mijn oorbeeld richt! A l e i d e .
 Gij zijt mijn trots, mijn roem, mijn flerheid! Gij zijt mijn leven en mijn licht!
 Q u i n t e n . O kon ik verwerven Uws vaders gunst. A l e i d e . Gij zult haar winnen
 Door uwe kunst.

(Zij wijst op de gesmeden kroon.)

Kent gij dien Lauwerkrans? Q u i n t e n

(neemt de kroon.)

Ik heb dien tak gesmeed... Die kroon? A l e i d e . Is voor den schilder die gelauwerd
 Uit 's Gilden prijskamp treedt. Q u i n t e n

(ontroerd)

Den prijskamp van het Lucasgild! A l e i d e . Hij zelf...! Maar hoe...! Ge ontstelt...!
 Ge rilt...!

Q u i n t e n . O stoute droom! A l e i d e . Ik raad Wat in uw hart, thans omme gaat:
Als schilder dingt gij mede naar de kroon Q u i n t e n . Niet voor den roem, niet voor
de kroon! Voor u alleen, Aleide...! Gij zijt misschien het loon!

Derde bedrijf.

De Grootte Markt van Antwerpen rond het jaar 1490.

De Grootte Merckt van Antwerpen in 't jaar Ons Heere MCCCC en XC gelyck wy haer in Oudt-Antwerpen (in 1894) soo seere mochten bewonderen. De Merckt is rondtomme bekleedt met rood laken waerop die wapenen van den lande, verciert met fruitagiën en gouwen looveren, in ordene ghehanghen syn. Die wapen van Antwerpen altsamen omringht in groen festoenen, verciert met gout ende silver, pryckt triumphantelyk op den gevel van het Heerenhuis In de gedachte van den scryvere comen depoortere enne ingesetene, alsoec de jouffrouwen poorterssen, op in clinclare syde ende

fluweel, allen in seer prachtigh ende kostelyck feestghewaet daer Antwerpen naar het glanspunt gaef van syne glorie ende ryckdom.)*

Ende wat die ryckdomme van Antwerpen was bewyst de ordonnantie enkele jaeren later door Karel V uitghevaerdigd:

'Dat niemant van onze vassalen en ondersaeten, soo vrouwen als manspersonen, van wat staet, qualiteit oft conditie sy syn en sullen moghen draghen tabbaerden, mantels, paltrocken oft keursen van satyn, damast oft fluweel cramosyn dan de hertoghen, princen... (in 't jaar 1515).'

In 1490 moghen sy het wel draghen en sy moeten het sekerlyck draghen in dees stuck.

De muziek van het derde bedrijf

De muziek, die vooral schilderachtig is in het 1e bedrijf en ook op vele plaatsen dichtelijk en lieflijk, zooals vooral in het tweede omdat zij er

*) NOTA. De stoffelijke welvaart van Antwerpen begint op dat tijdperk naar haar middaghoogte te stijgen. Maximiliaan was vier maanden door de Brnggelingen gevangen gehouden en toen deze vorst den 16 Mei 1488 op vrije voeten kwam verbrak hij den afgedwongen eed, waarbij hij het vredetraktaat bezwoer en wrook zich over den hoon en den angst met de welvaart van Brugge de fnuiken. Den 30 Juni van 't zelfde jaar schonk hij zooveel rechten en vrijdommen aan de Antwerpsche kooplie dat die van Brugge naar de Scheldestad de wijk namen

de liefde bezingt met haar wonne en haar smart, wordt grootsch, breed, verheven en triomfantelijk in het derde bedrijf.

Het geldt hier niet alleen de overwinning van Quinten Massijs maar de muziek schetst nu de opkomst van Antwerpen's grootheid waarvan Quinten's overwinning als 't ware het symbool wordt.

Het moet een verheelijking wezen.

't Is de dag dat de prijskamp plechtig wordt uitgeroepen.

De Grootte Markt heeft, gelijk hooger beschreven, haar feestelijkst uitzicht.

Het wemelt er van poorters en poortersessen; jong en oud is er vertegenwoordigd.

Eerste Tooneel

K o o r. O Blijde, bonte, vrolijke kleuren! Van wimpels en meien een zegeboog!
Vaandels en bloemen, kleuren en geuren Doorwappren de straten en waaien hoog.
De straten joelen, De straten woelen, Bazuinen schallen er feestlijk en lang! Langs
pleinen en markten, langs tuinen en hoven,

Uit vensters en raampjes hoog open geschoven
Aanruischen de liedren en jubelt de zang.
De stad hangt vol klanken, De bongen en pijpen die gaan,
De pauken en trommels die slaan. De toren komt zijn vreugd verkonden!
Een zang zijn steenen borst ontschiet!
De Toren juicht met bronzen monden
De Toren zingt zijn beiaardspel!
Een poorter. Ze zeggen: 't Is een meesterstuk. Z e g h e r

(voornaam en fier)

Ik heb de kroon geleverd! Ik weet het van den schoutet zelf: 't Is nooit gezien geweest.
Ei ziet! daar is Sher Floris, De deken van het Lucasgild. Die geeft ons wis bescheid.

Tweede Tooneel

Floris en Aleide.

*Aan Floris werd, als deken van het St-Lucasgild, toegang verleend op het Heereuhuis, waar de bekroonde schilderij berust.
Hij daalt met Aleide de trappen van het Raadshuis af. Hij draagt het rijk gewaad en de*

eereteekens van deken van het gild. Hij is ernstig, ontroerd zelfs.

Een P o o r t e r . Is het zoo schoon, Sher Floris, Als wordt gezeid? Floris . Zoo werd er nooit geschilderd nog Te voren! Een nieuw Messias van de Kunst Is ons geboren. Een P o o r t e r . 't Is wis een Bruggeling! Floris . Nog is de naam ons onbekend; Hij hangt verzegeld aan 't paneel. Een P o o r t e r . Ik wed het is een Italjaan, Een leerling van da Vinci.*) P o o r t e r . Of wel een leerling der van Eycken! P o o r t e r . Of een van Memling! Wie kan 't weten? P o o r t e r . Misschien Hans Memling**) zelf! Floris

(gewichtig).

't Is meerder dan dat alles;

*) Lionardo da Vinci 1452-1519.

**) † 1499.

't Is meerder dan een leerling van die meesters, Want hij is grooter dan die meesters zelf. P o o r t e r s . Nog grooter dan van Eyck en Memling!

Floris knikt bevestigend. De menigte schaart zich nieuwsgierig rond Floris en luistert aandachtig, ingetogen.

Poorters vragen:

Wat is dan toch zijn kunst? F l o r i s . Aan die mij vragen Wat is zijn kunst? zeg ik: Geen grooter kunst kan dagen! Geen heeft er ooit geschilderd Met stouter, vaster hand; Geen heeft geschetst zoo breed, zoo krachtig, Noch in den vreemde, Noch in het Dietsche land. E e n P o o r t e r . F l o r i s

(de klankenweelde, klanken wekken immers kleuren, geeft den rijkdom weer van het Vlaamsch koloriet, gelijk de schrijver getracht heeft het met woorden te doen).

En zijne kleur, Sher Floris? Zijn kleur!... Een roem, één tintenweelde, Alsof het zonlicht speelde Op eelgesteenten.

Dat gloeit op 't roode fulp Van 't zwaar gewaad, En dat met doffe glansen glimmert
Op 't kreukende brokaat. Hij doopte zijn penseel in licht en bruin En weet te malen
Met zuivere zonnestrallen. Zijn lucht Is lucht die waaien kan, Waarin de bloem
ontbloeit; Gij ademt haar met volle longen; Zij koost en streelt uw voorhoofd Dat
van bewondring gloeit. P o o r t e r . En wat verbeeldt dit heerlijk tafereel? F l o r i s .
De Moeder-Maged en haar godlijk kind;*) Maar beiden vleesch en bloed En toch zoo
aadlijk, zoo verheven! Het zijn geen santjes houterig stijf, Maar vrouw en kindje
leven. Het kindje Jezus zal de moeders En ook de vaders weenen doen, Zoo godlijk
schoon is 't godlijk wicht. De handjes van de Moeder-Maagd, Zijn zilverachtig teer
en lelieblank,

*) In het muzeum van Berlijn bevindt zich een Moeder-Maagdvan Quinten Massijs.

Doch rozig vloeit er 't bloed doorheen. 't Is als met wijn en room En zuiver zonnelicht
gemaald! 't Is een vizioen! Een englendroom! De wimpers schemen^{†)} lommerig op
wangen Zoo zachtgetint als de eedle perzik zelve.

(zijne dochter aanstarend)

Aleide zie! Het is uw blik, uw teere blik Wanneer die soms mijn kommer sust, En
gij de zware zorgen Van mijn gerimpeld voorhoofd kust. Zoo teer beziet de
Moeder-Maagd Het lijdend, smachtend menschdom!... 'k Begrijp het nu waarom ik
weenen moest! A l e i d e .

(ter zijde),

Wie anders zou het wezen Dan hij! F l o r i s . O Poorters! Zoo werd er nooit
geschilderd nog Te voren! En een Messias van de kunst Is ons geboren! P o o r t e r .
Waar mag zijn Bethlem zijn?

†) *Schemen* verouderd woord voor een 'schaduwwerpen.'

P o o r t e r . Aan welken hemel daagt dit nienwe licht! E l o r i s .

Daareven sprak in hem de kunstenaar nu is het de Antwerpenaar:

o Lieve Scheldestad! o Parel van den lande, Op uwen roem zoo prat! Gij die met
trotsch en fier gemoed, Uit uwe kunstenaarshanden, In vrouwelijke schoonheid Uw
Toren rijzen doet! Gij die op uw uw bepekte vlerken De wereld ommevliegt; o Mocht
het zijn een eigen zoon Die straks ontvangt uw lauwerkroon! Dàn zou uw kunstglans
ook De wereld overgloren, Want zóó werd werd nooit of nooit Geschilderd nog te
voren. A l e i d e

(aan Massijs denkend)

O mocht het zijn! Het volk

(aan Antwerpens roem peinzend)

o Mocht het zijn! Een poorter

(eerbiedig)

Daar is een schilder!

Het volk gaat met diepen eerbied uiteen.

Aleide

(ontsteld)

Hij is 't!

Derde Tooneel.

Quinten.

De jongen is bleek; hij is ontmoedigd, ter neergeslagen. Hij heeft gehoord hoe het gerucht door heel de stad loopt dat een wonderschoone schilderij in den prijskamp bekroond is; niet eens komt hij op de gedachte dat het zijn gewrocht zou kunnen gelden. Langzaam hardop denkend.

Het loopt van mond tot mond: Zijn kunst is groot; Zoo werd er nooit Geschilderd nog te voren! 'k Benijd hem, maar.... Nog meer heb ik hem liet! Ik heb hem lief den grooten kunstenaar. En dwepend zal ik kussen zijne hand En zijne schepping nagenieten; Mij laven zal ik aan zijn gouden beker, Mij baden in zijn licht!

(De schilder bevindt zich in dien somberen gemoedstoestand van twijfel en moedeloosheid, soms alle kunstenaars eigen. Hij zal vaarwel zeggen aan zijn kunst. In dit smartelijk oogenblik vergeet de

kunstenaar de drijfveer van zijn leven: de liefde!

Sombere muziek om die vreeselijke gelatenheid en schijnbare berusting uit te drukken).

O Kunst! Ik ben te zwak voor u! Ontschoeid en bevend Ben ik genaderd tot uw heiligdom, En 'k heb gebeden: Ontsluit uw heiligdom! En dat een straal Van uwe godheid Op mij nederdaal! Ik had geloof en diep vertrouwen! Ik was vermetel! Ik heb te veel gewaagd! 'k Heb willen wandelen op uw zee die wiegewaagt! Ik had geloof... Maar ach! gij hebt mij niet uw hand gereikt..., Ik had geloof Omdat ik 't heelal in mij voelde, Mijn hersens scheppend zinderen voelde, En mijne droomen rijzen zag en vonkelen

Als hooge, roode bloemen in den middaggloed! Ik zag met 't oog en met de ziel: De
lijnen en den hartstocht wou ik treffen In het harmonisch samenvloeien Van 't
schitterende kleurenspeel! Ik was te zwak! te zwak! te zwak!

(Tranen blinken in zijn oogen)
(Wanhopig-gelaten)

'k Zal wederkeeren naar het aanbeeld En smeden zal ik eene kroon, Ik wou uit louter
goud Om hem te tooien, hem, Den grooten kunstenaar!

(Bazuinen schallen met triomfantelijk geschetter).

Vierde Tooneel.

*De helft der menigte schaart zich links op het tooneel met Floris en Aleide op het voorplan;
de andere helft rechts met Quinten Massijs, die door deze een weinig afgezonderd wordt.
De spanning der verwachting is groot maar geen blikken zoeken naar hem dan die van Aleide.*

Nu speelt de muziek reeds triomfan-

telijk en hoort ge den feestelijken stoet in de verte naderen.

Gedurende heel den optocht sprenkelt de beiaard zijn zilveren tonen over de stad, boven het gewoel der menigte.

Luisterrijke optocht van het Magistraat en van de Gilden.

De optocht moet een gedachte geven van de grootheid van Antwerpen in dien tijd. Het moet een Gildenstoet wezen een Landjuweel optrekkend in het schilderachtige decor van Oudt-Antwerpen bij beiaardspel, triomfantelijk marchen en Rederijkersmuziek.

Ten eere van den prijskamp, uitgeschreven door het Lucaslid, zijn ook de Rederijkers van andere steden toegekomen.

In dien stoet ziet men:

De Heeren der Wet

De Scoutet, de Scepenen, de Breederpen, allen in tabbaarden en vergezeld met trompen en geblazen.

Gemijterde Abten en Prelaten.

Menestreelen der Stad in rood en wit gekleed, spelen op: trompen, bongen, pijpen en snaartuigen.

Het Ambacht der vier gekroonden,

vooral de smedersgasten: de oude gezellen van Quinten Massijs.

Zij dragen hun zondagspak: Keerlen (kielen) en op hun hoofd ydete hoykens van wit laken, dat men rood dede verven aan deen side ende ook caproenen.

De Kolveniers mei zware stallen kruisbogen, scutteryen van den voetboghe, scutteryen van den handboghe.

Dan:

SCOEN INCOMEN VAN DE GULDEBREURS EN CAMEREN VAN RETHORYKEN

De Gilden komen op met hun vaandels en rederijkersmuziek:

Sint Lucasgild	<i>Antwerpen.</i>
Violier	<i>Antwerpen.</i>
Goudbloem	<i>Antwerpen.</i>
Olyftak	<i>Antwerpen.</i>
Ongheleerde	<i>Lier</i>
Pyoene	<i>Mechelen.</i>
Kauwoerde	<i>Herenthals.</i>
Leliekens uit den Dale	<i>Zoutleeuw</i>

De Violier en de Leliekens uit den Dale dragen leesbaar hunne leuzen omdat zij toepasselijk zijn op Quinten en Aleide namelijk):

325-326

WT IONSTEN VERSAEMT *en* IONST VOER CONST.

De heraut der Stad Antwerpen, na bazuingschal, leest den eed af van het Sint Lucasgild.

Heer dekens, oudermans en ouders altsamen*) Gheeft recht vonnisse, alsoo Salomon dede: Aensiet gheen persoonen, arm, rijck, maar'tbetamen; D'ordinantie onderhoudt hier ter stede Soo leefdy hier namaels met Christum in vrede.

De schoutetverbreekt hetzegel en proklameert:

Wordt kond gedaen aan Poortere En ingesetne van den Borch, De naem van die de Lauwerkroon wint Is op ons eer: Quinten Massijs!

Hierop volgt een triomfantelijk geschal der bazuinen het gejoelder menigte, bij het overweldigend, feestelijk en machtig uitdonderen van geheel de muziek.

Quinten

(hij komt vooruit in het midden van het tooneel en ontvangt de Lauwerkroon wyl de koren zingen.)

*) Deze eed staat op de eerste bladzijde van de Liggere van het Lucasgild Ao. 1453.

K o r e n . Hoezee! Hoezee! Hoezee den grooten zoon. Van onzen borgt! Aan hem
de Lauwerkroon! Q u i n t e n

(neemt de kroon van zijn hoofd, en legt haar voor de voeten van Aleide.)

Aan uwe voeten, eedle maged schoon, Leg ik bewogen Mijn hart en deze kroon! Het
was het zachte koozen uwer oogen Dat mijne kunst ontluiken deed! Uw liefde was
't, o Maged schoon, Die heeft gesmeed Dees lauwerkroon! F l o r i s De lauwerkroon
Mijn eigen zoon! S l o t k o o r

(met algemeen uitschallen en losdonderen der muziek.)

Hoezee! Hoezee! Voor trouwe liefde! Voor eedle kunst, Hoezee! Hoezee!

Der Maged schoon Die zijn kunst ontluiken deed, Wier liefde heeft gesmeed, De
Lauwerkroon! Hoezee! Hoezee! Antwerpen's grootsten zoon!

Bruiloftsklokken.

Bruiloftsklokken. **dramatisch zangspel^(*)**

Speelt aan zee bij zonsondergang.

Verhaal.

Hoog straalt een gouden waaier uit aan Westertrans;
Een zonnespoor van glinstring, gloed en glans
Komt aangerimpeld
Op de effenheid der zee.
De kimmen zijn bevlagd, bekranst, bewimpeld
Met lichtbanieren, als een ree
Of haven op een kermisdag. Zacht jollend brandt
Het fijngekarteld zeevlak op het strand.

De visschersmaagd.

(Zij staat op het strand. Een bootje ligt gemeerd nabij haar).

Een koeltje doorlabbert mijn lokken
En schongelt mijn bootje zoo zacht;
De golfjes scholpend schokken
En klotsen klabotsend hun vracht.
De golfjes kruien
Hupplend achtereen,

(*) Bekroond in den prijskamp van zangdichten (1899) en door de mededingers naar den prijskamp van Rome getoonzet. Deze werd behaald door den heer Frans Rasse, van Brussel.

En zoetjes zuien
 Ze een lied tevreên.
 Dit luwe lijze zeegewemel
 Onder rein-azurenhemel:
 Het zingt, het zingt als mijn gemoed:
 O Liefde! Wat is liefde zoet.

Koor.

De blijde morgenbode,
 De zonne, gaat te gode.
 Gegroet! Gegroet!
 o Kalme zee in d'avondgloed.
 Uw schoot is diep maar uw schoot ons voedt

Verhaal.

De visschersloep doorploegt de baren;
 Doch op dat groenig deinend veld
 Gedijen geene korenaren,
 Maar doodsgevaren.

Koor

(vrouwen).

Ginds komen zeilen aangesneld
 Hoezee! Hoezee!
 Ons mannen zijn 't!
 Hoezee!

Verhaal.

De zon verdwijnt

De visschersmaagd.

Gegroet! Gegroet!

o Kalme kroezelende zee!
 Mijn hartje klopt, zoet lief, mijn hart u wacht.
 Ik zie u weder vóór den nacht.

Verhaal.

Het donkert!... 't Laatste licht der zon valt vaal
 Op 't water neer met grillen glans als waar' 't op staal.
 Ziet!... ginds aan de kim
 Die zwarte rijzende schim;
 Dat is de schaduw van d'orkaan,
 Sombre wacht die stapt vooraan.

Koor

(vrouwen)

Het hart versaagt,
 Wen die schimme daagt.

Verhaal.

Een roering bruist reeds door de wateren,
 De golvenbarmen rijzen, en de stranden klateren.
 Het onweer naakt.

Koor.

o God! uw hemeltente kraakt!
 Uw stemme spreekt.

De visschersmaagd.

Hoe driest de baarslag breekt!
 Mijn hart is weifelend en doet
 Gelijk de zee die ebt en vloedt.

Verhaal.

Wolken rijzen als torens van kerken,
 Wolken spreiden zich uit als vlerken;

De storm steekt op!
 De baarslag breekt
 En beukt met hegenden kop.
 De horizonnen, wild en ongestuim,
 Spatten omhoog het vlokkige schuim.
 Golven als paarden, geschimmeld en wit,
 Rennen naar 't strand in een steigrenden rit,
 Over de groenige deinende weiden,
 Over de grenslooze valuwe heiden;
 Golven als paarden, die hinniken, brullen,
 't Luchtruim met wee en met doodsangst vervullen.

Koor

(vrouwen biddend)

De zee is bleek van woede
 Haar bruis staat op het bevend strand.
 O God! ons toeverlaat! Uw macht behoede
 Ons mannen!.. Reik hun uwe hand.

De visschersmaagd.

De zee is bleek van woede,
 Steeds feller huilt de wind;
 Mijn oog zijn boot zoekt t'allen kante...
 Mijn oog haar niet en vindt.

Verhaal.

Daveren doet de zee,
 Daveren doen de stranden.
 Rond de kimmten spookt de dood.

Verhaal.

Een sloep in nood.

Koor.

Ter ree! ter ree! ter ree!
 Handen! Handen! Handen!

Verhaal.

De sloep vergaat...
 Zij klapwiekt met haar bruine vlerk.

De visschersmaagd.

Die boot!... Dat bruine zeil!... Hij is 't,
 Mijn hart het vóór mijn oog reeds wist.
 Zijn boot vergaat!... O! Is er
 Dan niemand die u redt,
 Mijn lieve zongebruinde visscher!
 Al werd de zee ons bruiloftsbed,
 Ik snel tot u!... mijn lief! mijn lief!

Zij springt in het bootje en roeit naar het wrak.

Verhaal.

Met angstig oog het volk blijft staren.
 Het wrak keilt over hoge baren.
 De zee huilt en gilt,
 Schuimt en lilt!
 Boven, onder,
 Davert, dreunt de donder.
 De hemel gloeit
 De ruimte loeit.
 De witte zeeorkaan spookt op de hoge golven
 Die huilend jakkren voort als hongerige wolven.

Verhaal.

Ziet! Ziet!

Tusschen zee en wolken,
Uit de kokende kolken,
Uit den opgesperden schoot,
Verrijst en grimt de Dood.

Verhaal.

Recht in zijn boot
Daar staat de jonge visscher!
o Wie is er
Koel voor den dood?
De stampsels beuken wild... een zee rijst op,
Ploft neder slag en mast, en zeil en treil,
En kuist en gruzelt
Den helmstok, smakt hem in het kokend sop.
De geest des jongelings, verbijsterd en beduizeld,
Die wappert wild als over 't vlak het losse zeil.

De jonge visscher.

Vaarwel, o lief! Vaarwel, o liefdesheil!
Vaarwel! Vaarwel! Vaarwel!

Verhaal.

Nu holt de boot als speelbal van de zee,
En elke ruk van wind of baarslag neemt haar mee.
Zoo neemt het schichtig paard
De bitstang op de tanden,
Dan kent het toom noch mennershanden
Noch mees ers stem, maar holt

Tot dat het in den afgrond rolt.

De jonge visscher.

Vaarwel, mijn lief! Vaarwel mijn lief!
Vaarwel!

De visschersmaagd.

Ik kom, ik snel
Tot u! Hier ben ik, o mijn leven!
Met ugered of met u sneven.

Verhaal.

Een baarslag beurt haar bootje naar omhoog;
De jongling vangt haar in zijn armen op; zijn oog
Rust in haar oog. Ze staan te zaam nu op de plecht
Van 't wrak, omstrengeld, aan elkaar gehecht.

De geliefden te zamen.

Mijn lief! mijn liefde! mijn leven gansch.

Verhaal.

Wat zou hun deren thans!
De golven duiken hoog als waterbergen;
De golven rijzen, de golven
Ze slaan als duizend kolven
Om 't broze wrak.

Koor

(op het strand.)

O Wee! o wee! o wee!

Verhaal.

De stranden roepen ach en wee;
Zij hooren 't niet, zij hooren 't niet!

De Dood die rijst op uit de zee;
Zij zien hem niet, zij zien hem niet!

Koor

(op 't strand).

Ach! Ach! Ach!

Verhaal.

De stranden klagen wee en ach!
Voor hen is 't feest, is 't bruiloftsdag!

Koor.

Ijslijk, ijslijk is hun nood.
o Wee! o wee!

Verhaal.

Liefde is sterker dan de zee,
Liefde is sterker dan de dood,
De lippen kleven op lippen saam,
Vereend is hun ziel, vereend is hun aàm.
Wie kan ze scheiden?
Wie kan ze scheiden?
Een baar rijst op en klinkt de boot
En smakt ze beiden
In killen zilten golvenschoot.
Liefde is sterker dan de dood!
Liefde is sterker dan de zee!
De stranden klagen ach en wee
En vloeken de wreede woeste zee.

Verhaal.

De jongling rust bij zijn alreine,

Hun kerkhof wiegt, hun terpen deinen;
Hun liefde bloeit in brakken golvenschoot.
De golven luien als klokken...

Koor.

De golven luien als klokken,
Als klokken luien over dood.
De golven kreunen droet en nokken,
De golven luien zwaar als klokken,
Als klokken over dood.

Verhaal.

De klokken luien niet over dood.
Ze luien, ze luien met plechtig geklang,
Ze luien, ze luien den bruiloftszang.
Want wie zegt er hun liefde, wie zegt er hun heil?
't Zij levend, 't zij dood; hunne liefde is veil.

Errata

- Bladz. 109,
115,
153,
154,
155,
163,
164,
- regel 3: *zich* in plaats van *ziet*.
- regel 12:
Er staat: Een wei van violendauw
Moet zijn: Een wei van violen blauw
- voorlaatste vers: *blijde jeugd* in plaats van *kindervreugd*.
- regel 6: lees *boerenhufkar*, niet *hoofkar*.
- regel 1: *vòòr*, niet *voor*.
einde regel 9: komma in plaats van punt.
- Er staat*: En rooken voort dat 't smoegelt en voelen 't goed en warm
Moet zijn: En rooken voort dat 't smoegelt; voelen 't goed en warm
- regel 5: *moegeglansd* niet *megeglanst*.
regel 10: *bloemtes* moet natuurlijk zijn *bloempjes*.

175, Geen punt achter vers 8 en geen
hoofdletters aan begin der derde en vierde
strophe.

195, laatste vers: *zooal*, niet *zooals*.

207, vers overgeslagen in de eerste strophe:

Er staat:

Zij heeten vroed en wijs,
Maar hebben niet verstaan
Door noestheid enz.

Moet zijn:

Zij heeten vroed en wijs
Maar hebben niet gevonden,
Maar hebben niet verstaan
Door noestheid enz.

221, laatste vers: *er staat*: holsklok.
Moet zijn: holsblok.

